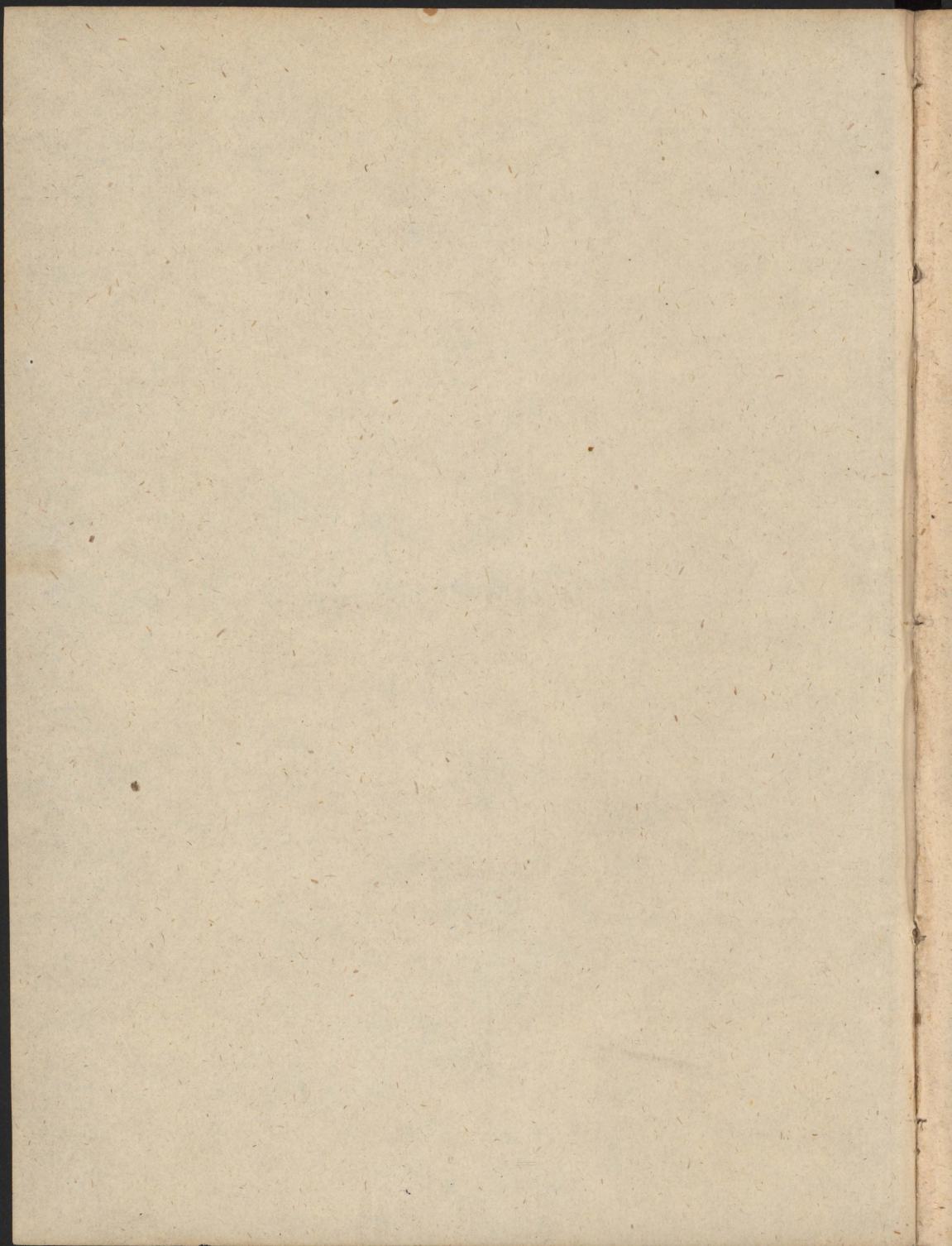
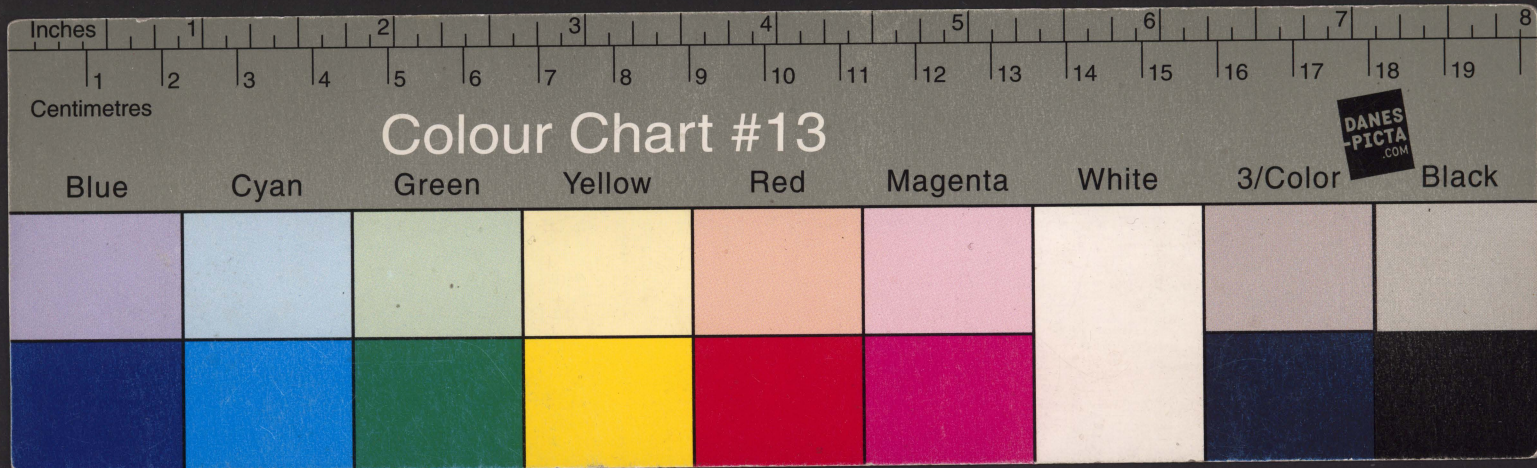

A.

STANISLAI
SOCOLOVII,
SERENISSIMI STEPHANI
POLONIAE REGIS THEO-
LOGI:
AD VVIRTEMBERGENSIUM
THEOLOGORVM IN-
uectiuam;

QVAM ACTIS ET SCRIPTIS SVIS, CVM
HIEREMIA PATRIARCHA CONSTANTINO-
politano, de Augustana Confessione, per eos Gracè &
Latine editis, prefixerunt:

Breuis responsio.

Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim propè est.
Philip. 4.

INGOLSTADII.
Ex Officina Typographica WOLFGANGI EDERI.
ANNO clō. lo. xxxv.

ST. MICHAEL'S

2000 VOL. 1

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICAL SCIENCE LIBRARY

PHYSICAL SCIENCE LIBRARY

PHYSICAL SCIENCE LIBRARY

SERENISSIMO PRIN-
CIPID. D. GVLIELMO UTRI-
VSQVE BAVARIAE DVCI, COMITI PA-

latino Rheni, &c. Domino suo clemen-
tissimo ;

IOHANNES FOELIX HER-
BORTVS A FVLSTIN.

S. Dico.

V D I V I S T I (SERENISSIME
Princeps) & , qua est T V A in
literis diligentia , legisti con-
trouersiam , quam de trium
Dearum forma disceptauit
Paris. diuinus mihi Paris
videtur, quòd aditus à tribus deabus ; diuinius,
quòd electus iudex de forma ; diuinissimus , quòd
forma primas tribuerit Veneri . de honore Pari-
dis (quòd aditus , ut prudētissimus ; quòd electus,
ut iudex) nemo à meo sensu dissideat : de primis
Veneri tributis dissident omnes , Poëta , Philoso-
phi . malè certè . nam iudicium fuit non de forma

EPISTOLA

*dearum, aequè pulchrae omnes; non de loco, aequè è
 cælo omnes; non de virtute, aequè dea omnes: iu-
 ditium, fuit de donis, quod cuius præstantius, Iu-
 nonis Asiã, Mineruæ victoriã, an Veneris
 promittentis de prærogatiua Helenam. Poëtæ
 præferunt Iunonem. auarè; propter Asiã, rem
 fluxam. Philosophi malunt Mineruam. superbè;
 propter victoriã, rem incertam. Pulchrius
 præposuit Paris Helenam, non quòd ex Helena
 cuperet præcerpere voluptatis fructum, sed ut per
 Helenam haberetur Jouis gener. tanti est esse
 Jouis generum, id est, principis viri amicum,
 ut præ hac una re, prudentibus obsolescat omne
 Imperium, victoria omnis. quod certè cum ani-
 mo meo dum reputo, gaudeo intimis sensibus, me
 nostrosq; Polonos omnes eo loco apud TE esse, ut
 paulò aliter nos habeas, & tractes, quàm filios
 suos Juppiter. quanta fœlicitas. quantam sanè an-
 teferimus Asia, victoria, mundo. rependimus
 vices, ne putes amorem, perditum, in ingratos,
 non positum in bonos. Nam si ames, amaris; si
 honores, honoraris ab omnibus Polonis. qui vi-
 dimus & experti sumus; narramus virtutes
 tuas.*

D E D I C A T O R I A .

tuas. alij à nobis dum audiunt Constantini religionem, Theodosij suauitatem, iustitiam Alexandri, Adriani doctrinam, putant te aut non hominem, aut hominem certè DEVM, in quem omnium principum principes omnes Virtutes miraculo quodam coniecta sunt. magis istud isti putant, & veriùs, cum pingimus in doctrina tua usum, in iustitia clementiam, in suauitate grauitatem, in religione puritatem, quasi in agro varium florem. quid florem, in agro? est huius temperationis tanta & quabilitas, ut videatur non mista, sed videatur tantum. nam mista est è cælo ad stuporem, non dico amorem Polonorum omnium. id omnes ostendent magno aliquando signo. priuati mei amoris esto iam signum, Socoluius iste, homo quidem Polonus, sed qui sudat tamen Germania T V E. ignoras rem? Tubingenses, fax doctorum putidior sanè Stoa, & impudentior antiqua Academia, suæ hereseos sordem græcæ dictionis gipso quasi quodam obiectam venditarunt Græco orbi, tanquam natiuam, tanquam antiquam. Patriarcha Constantino-

EPISTOLA

hareticam, ut nixam cerebro priuato, non fide
 publica. censet? idq; tam minutè, tam asperè, un-
 gue tam altè impresso, ut Romani Censores, præ
 hoc Patriarcha videantur mites, parumq; dili-
 genter functi officio. hac censura incidit in Socolo-
 uium, Socolouius ostendit mundo. frendent Tu-
 bingenses hanc plagam à Gracis acceptam, osten-
 sam orbi; ideoq; scripto nuper edito exostulant,
 palliant, mentiuntur omnia, ut inducant laruam.
 Socolouius in isto libro, què mitto ad TE, detra-
 hit laruam, & intendit digitum in sordem, &
 monstrum, quod latebat. dignus certè est Socolo-
 uius iste, qui à TE recipiatur tecto, optimus Sa-
 cerdos ab OPTIMO PRINCIPE. quòd Polo-
 nus est, erit gratior, sat scio: nisi nos hìc Polonos
 ames potiùs exteros, quàm Polonos. quanquam
 in Polono nomine statuo plus momenti ad hunc
 amorem; utpote qui quam Auus tuus affinita-
 tem contraxit cum Regibus nostris, eam tu velis
 officiis tueri & beneficiis in gentem totam. eri-
 mus grati, omnes uni uersim obseruantia, ego
 priuatim hoc dono. quid alienam operam? quòd
 meam hactenus vix possim: nisi meus debeat ali-

quo

DEDICATORIA.

quo modo dici Socolouius, quem semper amavi
virum Zeli, modestiæ formam, & nitidissimæ
vitæ Sacerdotem, si quem habet orbis. Deinde
hac via volui aucupari gratiam Socolouij. nam
MAGNI REGIS STEPHANI Theolo-
gus, non vellet in Germania alterius, quàm
MAGNI DVCIS GVLIELMI, aut
sinu gestari, aut manu teri, aut tegi auctoritate.
Valeat Serenissimus Princeps, Dominus meus
Clementissimus. INGOLSTADII Vestri
XIV. Calen. Octobris.

STANISLAVS SOCOLOVIVS

JACOBO GORSICIO

Præceptori suo.

RESPONSIONEM NOSTRAM, AD
Tubingensium Theologorum maledicta (quo enim alio nomine scriptum illorum appellem, adhuc non inuenio) quam affecta valetudo nostra, occupata præsertim Commentationibus aliis, interim parere potuit, IACOBE GORSICI, ad te defero: vt qui Præceptor noster quondam fueras, idem pro singulari tua eruditione, iudicio, dicendique facultate, corrector, iudex, vindexque sis: quanquam misericordia magis mihi, quam iusto certamine tales homines digni esse videantur. Vtimum autem hoc breuiori & concisiori dicendi genere, quòd illud maius & fufius istis non placuerit (an fortasse pressius hoc placebit, nec scio, nec spero) & quòd ab aliis, hæc quæ illi mirantur, .. indè & fatis fusè explicata sunt. Ponimus verò integras sententiâs, & verba istorum; vt videant, quanti maledicta illorum

rum faciamus, quàm eorum conuicia curemus nihil, quantum bonitati causæ nostræ, cuius tu es locupletissimus testis, confidamus. Quòd Socratem quondam fecissè legimus, quem, vt nosti, Aristophanes ille mordax & acer comicus, ab Anito homine inimicissimo, magna pecunia redemptus, in Comœdiam malignè & scurriliter, vti solebat, induxerat, cùm alias ob causas, tum potissimùm quòd Sophistas traduceret, illorumque vanitatem aperiret, in quibus iam tum nihil sanum erat, & qui nihil ferium aut sciebant ipsi, aut alios docebant. Aderant tum in Theatro Athenienses pro more omnes, qui primùm insolentia rei & inusitato in scena spectaculo Socratis offensi (vt sunt ingenia hominùm) vtcunque grauiùs tulerunt. deinde, quoniam natura inuidi erant, & ad optimis quibusque detrahendum procliuēs, non solùm iis, qui in administratione Reipub. & magistratibus excellere; verùm etiam qui vel doctrina literarum, vel vitæ grauitate præfulgerent, facilè factum Aristophanis approbârunt. aderat & data opera non ignarus totius causæ Socrates, ac in loco conspicuo ad tollendam dubitationem omnem confederat, quòd ille raro aliàs facere solebat. *Idem* quando Euripides cum nouis Tragœdis certaret, quem tum propter sapientiam,

P R A E F A T I O.

tiam, tum propter carminum honestatem, amabat & obseruabat. aderat vniuersa Græcia, ac permulti vndique peregrini. qui cùm quisnam ille Socrates, qui in Comœdia traduceretur, esset, interrogarent; surrexit ille, ac per totum drama congregantibus histrionibus stabat, ac inambulabat nonnunquam; vt quanti & Aristophanis Comœdiam, & Atheniensium iudicium faceret, demonstraret. Vides non ouum ouo magis simile. Hoc igitur idem nobis non in dissimili negotio hoc tali tempore faciendum esse putauimus. Tu, quod in nostra responsione deesse videbis, tua illa Tulliana eloquentia complebis. Vale. Cracouiæ Idib. Augusti. Anno Domini M. D. xxciij.

I. CORINTH. XIII.

CHARITAS patiens est, benigna est. Caritas non æmulatur, non agit perperam: non inflatur: non est ambitiosa: non quærit quæ sua sunt: non irritatur: non cogitat malum: non gaudet super iniquitate, congauget autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.

*Dignus Socolouij hic liber, qui recu-
datur. nam Tubingensem turbam
redigit in ordinem, ut nemo venu-
stius, melius, breuius possit. mordet,
irridet, refellit hæreticos, sed tam
modestè, ut arbitreris eum potius
amare quàm mordere, laudare
quàm irridere, cedere quàm refel-
lere. etiam utitur genere dictionis
substricto, apto pugnae & palestra,
plurima imitator Tertulliani.*

Censui ROBERTVS TURNERVS.
Sacrae Theologiae Doctor, Profes-
sor, & pro tempore eiusdem facul-
tatis Decanus.

THEOLOGI STANISLAI
VIRTEM- SOCOLO-
BERGEN- VII AD INVE-
SES CTIVAM VIRTEM-

Pio Lectori S. P.

bergensium Theologo-
 rum, brevis re-
 sponſio.

DIDIT haud
 ita pridem Sta-
 nislaus Soco-
 lous, Serenif-
 ſimi Stephani Poloniae
 Regis Theologus, Patri-
 archae Constantinopoli-
 tani ad Confessionem Au-
 guſtanae à nobis ipſi trã-
 miſſam, reſponſum; fur-
 tim comparatum,^a
 & quos veſtris doctrinis inſici iniquiſſimè ferunt, liben-
 tiſſimè ſuppeditârunt. Sed vnde, quaſo, ſcitis, furto compara-
 tum? An fortaſſis ſeridò interdixeratis, vt illud nemo videret,
 ne veſtra conſilia paterent? ſed quid opus eſt verbis?

Cenſuram Socolous ^b Ea, de qua corruptiſſimum
 vocat, ex Greco in latinam Exemplar noſtrum teſtari po-
 à ſe conuerſum linguam, teſt: & cuius pracepta nobis
 qua fide, ^b nihil moramur. à doctiſſimis viris præſcripta
 ſunt, in tumultibus tamen aulicis, & bellicis; vt mirum ſit

A

nos

nos aliquid in eo genere præstare potuisse. Vobis quidem, quod fatendum est, in hac versione omnia subseruierunt. nam vestra, & ad vos scripta, quod parui laboris fuit, reddidistis; mea certè vel legere non potuissetis ipsi.

Cui præfixit ad Pontificem Romanum Gregorium eius nominis XIII. præfationem valde mordacem, odiosam, falsam, mendacem, virulentam, plenamque Sophisticæ & calumniarum, qua nos nostrasque Ecclesias, petulanter, mendaciter, malignosè, & falsò coram toto mundo traducit, criminibusque atrocissimis hæreseos & Apostasios intenta-

tis onerat; quasi, deserta Ecclesia Romana, nouum & toti Ecclesiæ incognitum doctrinæ genus amplexi, ad Græcos confugere, nosque ab illis in communionem recipi (hec enim illius verba sunt) [*Recognoscimus nostram*] studiosè petierimus, ipsosque iudices communis causæ constituisse vociferatur. Cùm igitur tam ab his, quàm à Romanensibus, quorum incredibilis sit consensus, concordia summa, vt non eadem dicant tantùm omnes, sed iisdem penè verbis sententia contra nos sit lata; ideo non sine causa nos Censuram hanc suppressisse. Quare se hanc publicè legendam proponere, vt nos transfugas, nihil non contra matrem nostram molientes, nullamque nocendi partem relinquentes, proderet: deinde quàm nos nostram nouitatis pudeat,

^c *Hi Cauponæ & Ganeonum sunt dicendi modi potius, quàm Scholæ Christi, aut Licæi & Academiæ. Credo hos tropos ex D. Paulo illos haussisse. Aristoteles scilicet cum Platone, Empedocle, Anaxagora, hunc in modum disputat: iuxta illud D. Pauli: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Sed isti quo ouo nati sunt, facile se cantu suo produnt. Sed videamus, quàm vera sint hæc omnia.*

Philip. 4.

pudeat, atque tædeat, quòd cum nulla Apostolica Sede coniuncti simus, quòd successionem nullam demonstrare possimus; quòd ἀκεφαλοὶ hoc est, membra sine capite demonstraret.

Ad quæ singula accusationis capita, conuitia, & mendacia (ne crimina obiecta agnoscere videamur, eaquæ nostro probare silentio) respondendum, actaque integra scripta, vltro citroque missa edenda esse iudicauimus; vt non tam verbis nostris, & oratione calumnias & mendacia ^d Nimirum hominis non Poloni ^d istius refutemus, mali, & à vestris dissensionibus alienissimi.

testatam faciamus innocentiam, causaque bonitatem demonstremus. Et primùm quidem, quod ad Hæreseos crimē ^e attinet, ^e Verissima Oratio.

atrox hoc est & intolerabile; sed non tam facile probatur, quàm intenditur. Videndum ^f igitur initio, quid sit Hæresis. Vnde facile intelligetur, vtrinam sint hæretici. Est autem Hæresis propriè, pertinax erroris alicuius cum fundamento religionis & doctrinæ Christianæ pugnantis propugnatio, nec velle credere, vbi etiam conuictus quis ex verbi DEI vera & genuina sententia fuerit.

^f Serior tandem post quinquaginta annos nominis Hæreseos deprecatio. Quasi verò ego nunc primùm vos hoc nomine cōpellauerim: aut quasi non vbiq; apud omnes, qui vos non sequuntur, eodem modo vocemini: aut, quasi hæc vel puer cum lacte simul non hausissem. Quin & Patriarcha hoc idem vobis alicubi obiecit. Qua de re grauitè cum illo ex postulatis his verbis: Hæreticos nos appellari à

ferre possumus, non enim vllius erroris ex sacris literis

sumus conuicti : & parati fuimus semper cedere, si nobis auctoritas scripturæ rectè allegatæ opponi possit. sed qui id hætenus fecerit, neminem vidimus, neque per gratiam DEI posthac videbimus. *Aut quasi unquam fuerit hæreticus quispiam, qui se hæreticum esse fatetur. Nomē semper declinârunt omnes, quamuis rem secuti sunt. Sera igitur Apologia hæc, actū est, causa in rem iudicatā abiit.*

Quòd igitur ad nos attinet, prorsus nihil pugnans cum sacra scriptura docemus. Si cut & hætenus nullo legitimo iudicio ex scriptura sacra de vlla Hæresi sumus conuicti. §

¶ Quoties autem id factum est, aut fit quotidie? Et definitio quidem hæreseos vestra,

quam ipsi, vt vobis vtile fuit, confinxistis, qualis sit, nihil moror. *At longè alia Christi Domini: Qui, inquit, non audierit Ecclesiam, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus: Et Iudæ Apostoli:*

Matth. 123

1. Ioan. 2.

Hi sunt, qui segregant semetipfos, animales, spiritum non habentes, &c. *Et diui Ioannis: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Quorum vicinus Tertullianus, qui suam electionem sectantur, hæreticos vocat: indeque ex Græco eorum nomen deducit Augustin⁹, qui à parte sunt, hæreticos definit. Vnde illa: à parte Donati, à parte Nouati esse, sæpiùs ab eo repetita? Quæ omnia sibi cõuenire isti negare non possunt. nam nec Ecclesiã audiunt: & segregauerūt se: & exiuerūt ex nobis: & suas electiones sectantur: & à parte Lutheri sunt. quarū rerum nostris nihil conuenire potest. in antiquis ouilibus permansimus: foras nõ exiimus: vetera omnia sequimur: cum omnibus bonis sentimus: priuatas sententias nullas habemus.*

Et certi sumus ex verbo DEI nullius etiam in omnem æternitatem conuinci nos posse, etiamsi omnibus viribus coniunctis Synagoga Pontificia, affeclæ & Parasiti, Rabulæ, Sophistæ, Esauitæ omnes, multis

multis magnis clamoribus, & scriptis multiplicibus, id summo conentur studio; frustra tamen laborabunt. Nam quod ad Conciliabulum Tridentinū ^h attinet, nihili illud facimus & floccipēdimus, quod ipsumet palpabiles tetros & horrendos propugnet errores. i

^h Quorsum ista compellatio Concilij Tridentini? Nimirum priuata conscientia, quæ omnia prodere, ac in lucem proferre solet, contra eos concludebat in hunc modum; Qui non parent legitime congregatis Conciliis, heretici sunt: Sed Tubingenses non parent legitime congregato Concilio: ergo heretici sunt. Et hoc est, quod illi, nullo obij-

ciente, ipsi præoccupant, quod quæ maxime eorum animos pungebat. Atqui Conciliabulum vocant. quasi vero intersit, quo nomine illi vocent. Hoc eodem modo Nicenam Synodum Arius: Constantinopolitanam I. Macedonius: Ephesinam Nestorius: Chalcedonen. Eutiches appellârunt. Liberum est cuique voces & conuitia affingere; vt potè mendacem, virulentum, mordacem, odiosum, sycophantam, parasitum, matheologum, rabulam, blateronem, Esauitam, falsò & gratuito appellare. nominatantum & conuitia, rerum naturas non mutant. In rebus serijs serio est agendum, neque ex conuitiis apud plebeculam vana gloria captanda. Quasi verò non hac eadem in eos quis vel longè plura congerere possit, si non caritatis Christianæ & existimationis suæ rationem habeat: & nisi misericordia potius, quàm seria reprehensione digni esse videantur. Non descendam igitur cum illis in tale certamen.

i Hæc vestra vetera sunt conuitia, millies à doctissimis viris refutata, quos quid attinet recensere, vel populares vestros, Eckium, Cochleum, Tapperum, Staphilum, Sonnum, Iodocum Tiletanum, Petrum Canisium, Fabricium Leodium, Viceliium, & reliquos innumeros?

Quod à nostris ad oculum copiosè demonstratum est; & iure optimo in Pontificios hoc retorquere possumus, cuius nos reos agunt: cùm patroni sint errorum stupendorū, crassissimorum & turpissimorum, quos enumerare tantum singulos, nimis foret prolixum, cùm numerum excedāt septingenariū, vt à k nostris est annotatum.

Quin etiā veteres quasdam hæreses, ^l iam olim totius Ecclesiæ iudicio & consensu publicè damnatas, è cineribus eruerunt. Cum Ebionæis, ad salutē, solam CHRISTI fidem, sufficere negant. ^m

^m Cum Paulo diceretis potius, Si fidem habecā, vt montes transferam, caritatem autem non habeam, nihil mihi prodest; & cum D. Iacobo: Abraham inquit, pater noster, nonne ex operib⁹ iustificatus est? Et cum D. Ioanne, qui bona opera ad salutem esse necessaria duabus totis Epistolis docet. Ebionitæ quidem simul cum Evangelio legem Moysis seruandam esse docebant, quod longè à nobis diuersum esse quis non videt? Tridentinum autem Concilium, qua fide & veritate in hac re allegatis, ipse Canon, quem appellatis, testis sit: Si quis dixerit, fidem iustificantem, nihil aliud esse, quàm fiduciam diuinæ misericordiæ peccata remittentis propter Christum: vel eam fiduciam solam esse, qua iustificamur: anathema sit. *Quantum hoc distat ab illo, quod vos dicitis?*

k Mirum est istos adeo Linceos esse, vt ea videant, quæ nemo videt; ea numerent, quæ non sunt. Scilicet decem quidam Tubingenses viri plus vident & intelligunt, quàm plusquam trecenti Sanctissimi & doctissimi Patres, qui illi Concilio nõ tantum interfuerunt, sed præfuerunt etiam. Debilitas hæc est intellectus, & præsumptio mera.

^l Lis mihi fuit vobiscum de eribus capellis, id est, de iudicio Patriarchæ, de vestra, quæ ad eum misistis, doctrina. Vos Ebionæos, Cherintos, & omnia potius quàm illud, quod caput cause fuit, iactatis. hoc est, lectori imponere. sed de his paulò post.

f. Cor. 12.
Iacob. 2.

Ses. 6.
Can. 12.

Custo-

Custodiendam enim ⁿ *Quantum ad vitam & mores tantum. Præclare enim docentes.* ⁿ *Magnus Leo docet:* In præceptis moralibus, nulla testamenti

decreta reprobata: sed Evangelica mysteria multa sunt aucta, ut perfectiora & lucidiora essent dantia salutem, quam promittentia Saluatorem.

Sed & ipse CHRISTVS Dominus: Non veni solvere legem, sed adimplere. *Nam alia ratione Decalogus ipse, aliâque Prophetica doctrina, ea parte, qua vitam & mores explicat, excludenda erant. Quod unum vobis ad perfectum errorem deesse videbatur.*

Matth. 5.

Cum Valentinianis Hæreticis, ingentem Diuorum, Diuarumque turbam excogitarunt. °

° *DEVS ipse, qui Sanctus Sanctorum est, fidesq; ac præstans virtus sanctos facit; Ecclesia (quam Spiritus S. docet, illiq; omnia, ne errare possit,*

suggerit) discernit. Communio tamen & memoria Sanctorum retinenda est: vsus Ecclesiæ in omnibus sequendus: abusus prauorum fugiendi. Quos abundè notat & abrogat S. Tridentina Synodus illis verbis: In has autem sanctas & salutas ob-

scels. 25.

seruationes, si qui abusus irreperint, eos prorsus aboleri sancta Synodus vehementer cupit: ita vt nullæ falsi dogmatis imagines, & rudibus periculosi erroris occasionem præbentes statuatur. Quòd si aliquando historias & narrationes sacræ scripturæ, cum id indoctæ plebi expediet, exprimi & figurari contigerit; doceatur populus, non propterea diuinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, vel coloribus aut figuris exprimi possit. Omnis porro superstitio, in sanctorum inuocatione, reliquiarum veneratione, & imaginum sacro vsu tollatur: omnis turpis quæstus eliminetur: omnis denique lasciuia vitetur; ita, vt procaci venustate imagines non pingantur, nec ornentur, & Sanctorum celebratione ac reliquiarum visitatione homines, ad commestationes atque ebrietates nõ abutantur, quasi festi dies in honorem Sanctorum per luxum ac lasciuiam agantur. Postremò, tanta circa hæc diligètia & cura ab Episcopis adhibeatur, vt nihil inordinatum, aut præposterè & tumultuariè accomodatum, nihil profanum, nihilq; inhonestum appareat, cum domum DEI deceat sanctitudo. Hactenus Synodus, Quòd si tam inuisos Sanctos

babe.

habetis, nulloq̄ honore dignos putatis, deponite, quaeso, ista eorum nomina, à quibus denominamini, ne aliquid cum illis commune habere videamini. Vos ipsi Lutherum, & alios, quos non nouerunt Patres nostri, Prophetas, ac plusquam Dinos fecistis.

Quatuordecim quoque opitulatores in necessitatibus, inter quos officia distribuerunt. Quemadmodum etiam Romanenses Episcopi, Ethnico planè more, templū idolatricum, quod Pantheon dicebatur, tantū mutato nomine, sed retenta eadē idolomania, ꝑ D. Virgini, tanquam Deūm magnæ matri, & omnibus Sanctis consecrauerunt.

ꝑ Falsum est. nam & templū illud, vt & cetera omnia, more vetustissimo, DEO vni & trino, dedicatum est, sub nominibus tamen Sanctorum. quod antiquos fecisse testatur Augustinus, Basilius, & omnes vetustissimi Patres. Quod vos mirum est aut nescire, aut si scitis, contra conscientiam dissimulare. Quasi non spoliis Ægyptiorum adornauerint arcam & tabernaculum Domini, populus DEI. Vel ac si non magnifica dona-

ria à gentiliū Regibus, in domum Domini importata, illiq̄, dedicata fuerint. cur item vos templis & calicibus nostris, quos idololatrias vocatis, abutimini? cur Abbatis pinguisimis? cur Sacerdotiis amplissimis? vos planè festucam videtis.

Sicut Collyridianorum quoq; Hæresin, ꝑ qua mulieres in nomen & honorem semper Virginis Mariæ placentas obtulerunt: quod rectissimè vanitatē, impium, nefarium & blasphemum, Epiphanius à

ꝑ Hoc falsum est. Nusquam docet, aut docuit vquam Ecclesia, alteri quàm trino & vni DEO offerendum esse. Matrem tamen CHRISTI benedictam prædicandam, non vt Deam, quod Collyridianos docuisse Epiphanius prædi-

prædicatione S S. alienū,
totum diabolicum opus,
& spiritus immundi do-
ctrinā vocat: Pontificiam
Romanam Ecclesiam ex
orco reuocâsse, res ipsa lo-
quitur.

Testantur id vota eidē
nuncupata, & anathema-
ta passim in omnibus tem-
plis^a ipsi dicatis suspenſa:
similiter, tituli quoque E-
pitheta, & cultus ipsi exhi-
bita, quibus maximè est il-
la occupata.

A Montano, Encrati-
tis, Tacianis, & Manichæ-
is, Romanenses didicerūt
leges^b ieiuniorum indice-
re: prohibere, & soluere
coniugiū^c diuinitus in-
stitutum, & honorabile in
omnibus, vt non hæreti-
cos tantum, & Antichri-
stianos se esse declarent,
verum etiam dæmonio-
rum doctrinas proponere,
manifestum faciant om-
nibus.

lis, quibus ob certas causas nubere non licet; neque dissoluitur,
nisi illud, quod verum connubium non fuit, quamuis putaretur
esse. Quod vos magnos Theologos non videre demiror.

*tradit, sed vt matrem Dei, iux-
ta illud* (Ecce beatam me dicent
omnes generationes) *magnificè
docet; Abusus in omnib. fugi-
endos.* Luc. 2.

^a *Hæc omnia soli DEO cul-
tuiq; eius nuncupantur, sub
nominibus Sanctorum tamen;
vt laudetur DEVS in Sanctis
suis, vt qui compaſsi sunt, con-
glorificentur. ideoq; Coronas* Apoc. 4.
*suas subijciunt pedibus agni, vt læ-
tetur Dominus in hæreditate sua.*

^b *Falsum est. à CHRISTO* Matth. 4.
*potius, qui & ipse ieiun-
nauit, & alius ieiunij formam
præscripsit, & illud docuit,*
Hoc genus dæmoniorum non eij-
ci, nisi per orationem & ieiunium;
à Paulo item. In ieiunijs multis; Matth. 17.
*Et ab vniuersa, sancta, Ca-
tholica & Apostolica, atque
per totum orbem fusa Eccle-
sia. quod idem vestri Græci
abundè docent.* 2. Cor. 4.

^c *Falsum est. Nam neq;
coniugium in Romana Eccle-
sia cuiquam prohibetur, nisi il-*

Pelagianorum hæreses
multiplices plerasque re-
tinent, & tanquã pro aris
& focus pugnant pro eis:
concupiscentiam ^d non
esse peccatum, quia natu-
ralis; hominem liberum
habere arbitrium, etiam
in spiritualibus; gratiam ^e
secundùm meritum dari;
hominem suis naturali-
bus viribus posse legem
implere; per legem, eius-
que obseruationem esse
iustitiam.

^d D. Iacobus docet concu-
piscenciam non esse peccatũ;
sed, vbi conceperit, demum pa-
rere peccatum.

^e Et hæc vana sunt. Semper
enim in omnibus Romana Ec-
clesia præsupponit fidem &
gratiam, tam præuenientem,
quã subsequenter, siue im-
plicita illa sit, siue expressa.
Quod vos Theologos tantos in
illius ipsius Tridentini Con-
ciliij Canonibus, quos tam
avidè deuorastis, non vidis-
se mirandum est. Canones il-
li sunt:

Sess. 6.
de iustifi-
catione.

Si quis dixerit, hominem suis operibus, quæ vel per humanæ naturæ vires, vel per legis doctrinam fiant, absque diuina per IESVM CHRISTVM gratia, posse iustificari coram DEO, anathema sit. Canon. 1.

Si quis dixerit, ad hoc solum diuinam gratiam per IESVM CHRISTVM dari, vt faciliùs homo iustè viuere, ac vitam æternam promereri possit: quasi per liberum arbitrium, sine gratia vtrunque, sed ægrè tamen & difficulter post: anathema sit. Canon. 2.

Si quis dixerit, sine præueniente Spiritus sancti inspiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, si-
cut oportet, vt ei iustificationis gratia conferatur: anathema sit. Canon. 3.

Si quis dixerit, iustificatum vel sine speciali auxilio DEI, in accepta iustitia perseuerare posse, vel cum eo non posse: anathema sit. Et hæc quidem est fides & veritas, in allegandis concilijs, Tubingensium, qui tamen ad mendacia alijs obijcienda, tam prompti & effusi sunt. Canon. 22.

Patriarchas, lege natu-
ræ; Israëlitas, Moysis; sub
gratia Christianos, legis

^f Vna fides (inquit S. Leo, Serm. 14.
quæ eadem totius Ecclesiæ vox
est) iustificat vniuersorum tem-
de Pass.
Dom.

noux

nouæ obseruatione, salua-
tos afferunt. *f*

SVM CHRISTVM, vel nos confitemur factum, vel Patres nostri adorare faciendum.

Nec inter Iudæos atque Gentiles ulla est distinctio. Siquidem sicut ait Apostolus: Circumcisio nihil est, præputium nihil est, sed obseruatio mandatorum DEI. quæ si cum integritate fidei seruentur; veros Abrahamæ filios, id est, perfectos faciunt Christianos, dicente Apostolo eodem: Quicumque enim in CHRISTO IESU baptizati estis, CHRISTVM induistis. Non est Iudæus neque Græcus, non est seruus, neque liber, non est maculus neque scæmina. Omnes enim vnum estis in CHRISTO. Si autem vos CHRISTI, ergo Abrahamæ semen estis, secundum promissionem hæredes.

Vt interim taceamus alias ipsorum veteres & nouas hæreses, cum sentina & colluies sit Papat^o omnium errorum. Iudicet iam totus orbis christianus, iudicent omnes cordati, pij, boni, docti pariter indocti, an ne ouum ouo sit similius, quàm Põtificij hæreticis veteribus. Parcìus itaque nobis hæreticos obijcere meminerint, Papæ mancipia, & millies ipsi hæretici, seque in proposito hoc cõtemplentur speculo; tum quanta sit ipsorum apparebit deformitas & turpido, nisi quod frontem habeant mere-

Nos quidem Papam, ve patrem & Pastorem, meritò cum omni vetustate veneramur, à quo plerumq; tot regionib. distamus. Vos autem non modo mancipia, sed etiam mancipiorum vestrorum mancipia estis, illius, inquam, belluæ multorum capitum vulgi, atq; vestrarum cupiditatum, quæ vos tanquam quidam venti in omnem rapiunt partem, nec vsquam firmiter consistere patiuntur: qui vobis, tãquam prætores quidam, doctrinæ atq; Concionũ formulas, quas matriculas in quibusdam ciuitatibus appellare solent, præscribunt: ac si alia ratione inter vos nunquam cõuenturi sitis,

tricus, erubescere nescien-
tes. ^b

nisi Ciuilis Magistratus eius
concordiæ vobis regulas figat.

^h Iuuat modicum, tam nobili victoria parta, vos magnos Athletas requiescere, sed audite vicissim obsecro. Vos, in omni dogmate vestro proprio, asseritis planè nihil, quod ab aliquo damnato hæretico assertum prius non fuerit. Bona opera, mercedem iustitiæ & salutis, non habere docetis. docuit hoc idem Cherintus, atq; Simon Magus, quem duabus Epistolis refutat D. Ioannes, vna item S. Iacobus. Sanctos inuocandos, eorumq; reliquias venerandas esse negatis. negauit hoc idem Iulianus atq; Vigilantius, quos refutat D. Hieronymus. Liberum arbitrium tollitis. auferebant & olim Valentiniani, Manichæi, & Mafsiliani, referente Augustino Latino, & Damasceno Græco. Secretam Confessionem aufertis. auferebant Nouatiani, quos refutat Cyprianus. Negatis quicquam offerendum pro mortuis, ieiunium feria quarta & sexta, & quadraginta diebus, aliisque statutis temporibus, seruandum non putatis; Carnium & ciborum omnis generis in ieiunio usum esse sine religione dicitis, nullaq; lege in hac parte fideles teneri; Docetis inter Episcopum & Presbyterum, differentiam nullam esse. docebant hæc omnia similiter Ariani, vt Epiphanius, Augustinus, cum Damasceno refert. Tempia & aras contemnitis. contemnebant & olim Mafsiliani. Episcopos, vniuersumq; Clerum, quod sint diuites, aliisque de causis alios culpatis. culpabant & olim Vadiani, quos eo nomine accusat, & inter hæreticos refert post Augustinum Damascenus. Adorationem Eucharistiæ Sacramenti, idolatriam esse dicitis. hoc idem fecit Nestorius. Imagines aufertis. hoc idem fecerunt Iconomachi. Matrimonium virginitati & viduitati antefertis. æquauit Iouinianus. Ceremonias accusatis. accusauit Iouinianus, quem refutat D. Hieronymus. Quod si isti, quos dixi, vel vestro ipsorum iudicio hæretici fuerunt, vos autem eorum sententias sequimini: quomodo

Nestorius

modo, vel vestra ipsorum sententia, heretici non estis? Romana quidem sedes habet hoc diuinitus sibi concessum privilegium, ut ab omni heretica labe sit semper alienissima, illique mirè resistat. Cuius suæ integritatis, ac, ut ita dicam, castitatis, pulcherrimum illud restat ab Orientalibus Ecclesiis apud Basiliū Basilius.
testimonium, Reuera summa prædicatione felicitatis vestræ dignum est illud, Sanc.^{ti} vestræ tributum à Domino, mancum & adulterinum à probato & puro posse discernere; patrum autem fidem sine omni impedimento prædicare, quam & nos susceperamus, & cognoueramus ex Apostolorum traditionibus delineatam, & in huius consensum vobiscum venimus. Hæc Orientales. Licuisset ergo verbis vestris eodem modo concludere; Viderint ipsa vulgi mancipia, millies ipsi heretici, si honestas & verecundia orationis nostræ id pate-
retur.

Defectionem porrò à Romana Pontificia Ecclesia, imò ut Rhetor amplificat, ab ipso terrarum orbe, omnibusque Ecclesijs, quod nobis objicit, sciatur Polonus iste, & discat, si ignorat, non omnem defectionē vitio vertendam esse hominibus. Quoties enim DEVS populum suum per Prophetas suos hortatus est, ut auerterent se à vijs suis pessimis, quas à suis maioribus pessimis didicerant, similiter & ab idolis, & contaminationibus suis? Et, an non Saluator ipse suos omnes hor-

Nouimus hanc celestem sapientiam vestram, & longè melius, quàm vos ipsi. neque enim defecerant isti, quos dicitis; sed recesserant à viis suis malis. Defectio enim à bono est: ideoque in malam partem, quod vox ipsa docet, sumitur semper. sed lingua vestra errans de vobis vera dicit. Si quis enim deficiat à pastore toties à CHRISTO compellato, si à legitimo Magistratu, si à sedibus ac successione Apostolicis, si à sacris Concilijs, si à Patrum iudicijs, si à totius orbis consensu, si à maioribus suis, si ab vna, sancta, Catholica, & Apostolica, per-

tatus est discipulos, vt sibi orbem fusa Ecclesia; hūc quocaucauant à Pseudoprophe- modo ego appellem, pro vestra-
tis? Epithetorum copia, syncerè
me quaeso doceatis. Hoc autem ita esse, non ego qualiscunque
Polonus, sed tot præstantiss. Itali, Hispani, Galli, Angli, atq;
vestri nobilissimi Germani, vos tot eruditissimis scriptis suis
docuerunt, modò illis obtemperare voluissetis, & si non aliquot
capita vestra tanto consensui antetulissetis. Sed & Græci ipsi
amici vestri, veritate, cuius maxima est vis, victi, vt videtis,
triplici responsione idem docuerunt. Meritò igitur priuata
voce & sententia vestra, vos apostasie & defectionis condemnâ-
stis. nam ea, quæ vos ad defensionem defectionis vestræ vel at-
tulistis adhuc, vel statim allaturi estis, hæc partim falsa sunt,
partim malignè & in alio sensu prolata (scitis autem quantum
inter sit, quomodo quidque dicatur) partim iam diu ab aliis re-
futata & exposita sunt. Agite igitur doctissimi viri, & aliquân-
do meri Germani esse incipite, hoc est, veri & synceri, nec tã-
tùm linguas, in quibus elaboratis, excolite; sed iudicia longè
magis, quæ, vt nôstis, non traduntur arte, sed diuinitus mode-
stis animis conferuntur, studio, & obseruantia veterum confir-
mantur, Ecclesiastica obedientia perficiuntur. Nam quòd me
Lycophantam appellatis, id quidem à meis moribus alienissimè
esse, sciunt non illi solùm, qui mecum viuunt: sed & alij omnes,
qui me nôrunt. Sum vir potiùs dolorum, vt me noritis, ac ple-
nus zelo pro domo Domini. Vestræ enim dissensiones istæ Aria-
nismum, Ebionismum, Paganismum, ac Gentilismum per eos,
qui à vobis fugiunt, ad nos induxerunt, CHRISTVMq; Domi-
num in ordinem planè redegerunt. sed vos nondum incalescitis,
nos iam ardemus. Hæc sunt, quæ nobis ampliora illa verba
aliquando suppeditant, quæ vos traducitis; non Rhetorica ali-
qua, de qua ne minimum iam quidem nunc cogitamus.

Aposto-

Apostolus canes & lupos monet cauendos. Ioannes in sua Apocalypsi hortatur Ecclesiã, vt exeat à Babylone (quã Hieronymus Romam intelligendam docet) ^k ne plagarum eius fiat particeps. Et numquid Apostoli CHRISTI quoque à Pontificibus, qui in legitima erant & ordinaria successione, defecerunt? Et rectè ac laudabiliter fecerunt.

^k Fuit certè tempore D. Ioannis Roma Babylon, in quam omnia omnium gentiũ falsa numina, & omnes errores confluxerant. At paulò post, meruit illud testimonium fidei suæ à Paulo referre, Rom. 1.

primùm quidem gratias ago DEO meo, per IESVM CHRISTVM, pro omnibus vobis; quia fides vestra annuntiat in vniuerso mundo. vbi enim abundauit delictum, superabundauit gratia. in qua perpetuò conseruatam eam fuisse, quæ est ab Apostolis, traditionem, refert Irenæus: cui totam doctrinam Apostolos vnà cum sanguine suo profudisse, Tertullianus asserit: ad quam accessum habere perfidiam nunquam potuisse, testatur Cyprianus: quam ita semper incorrupta doctrinæ fuisse tenacem, vt quoties Romana fides diceretur, Catholica intelligeretur, ex his, quæ scripserunt Hieronymus, Ambrosius, didicimus: in qua semper Cathedræ Apostolicæ viguisse principatum narrat Augustinus: quam hæretici sceleris semper expertem permansisse, nec vnquam in ea, qui contrarium sentiret, sedisse; quin potiùs Apostolicam gratiam inuiolatam custodisse, testatur Theodoretus: cui hoc testimonium, quod nulla per orbem Ecclesia æquè, vt Romana, ab omni fœce hæreseon, cunctis retro temporibus permansit, perhibet Lanfrancus: ad quam propterea de fidei causis iam inde ab Apostolorum temporibus, nunquam nõ relatum fuisse, asserit Bernardus. Mores Romani Hieronymo displicuerunt, non Roma, quam ille magnificè celebrat illis verbis: Sed ad te loquar (quæ scriptam in fronte blasphemiam, CHRISTI confessione delesti) vrbs potens, vrbs orbis domina, vrbs Apostoli voce laudata, interpretare vocabulum

Lib. 2. ad
uerf. Iou.
in fine,

lum tuum. Roma aut fortitudinis nomen est apud Græcos, aut sublimitatis iuxta Hebræos. Serua quod diceris, virtus te excelsam faciat, non voluptas humilem. Maledictionem, quam tibi Saluator in Apoclypsi comminatus est, potes effugere per pœnitentiam, habens exemplum Niniitarum. Caue Iouiniani nomen, quod ab Idolo deriuatum est, &c.

Hac Hieronymus. Qui idem quanti Apostolicam sedem fecerit, quantum illi detulerit semper, testantur illius ad

*Chrysof.
serm 32.
in epist. ad
Rom.*

Damasum epistolæ. De qua Chrysofostomus illud: Ego Romam propterea diligo (tamen si aliunde queam illam laudare, nempe à magnitudine, ab antiquitate, à pulchritudine, à multitudine, ab imperio, à diuitijs, & à rebus in bello forriter gestis) sed dimittens omnia, ob id illam beatam prædico, quod erga illos Paulus, dum viueret, ad eum fuit beneuolus, ad eum illos amauit, & coram disseruit, & postremò vitam apud eos finiuit, cuius sanctum corpus ipsi possident, & propterea ciuitas illa hinc facta est insignis magis, quàm ab alijs rebus omnibus, & tanquam corpus magnum ac validum duos habet oculos illustres, sanctorum videlicet horum corpora? Non ita cœlum splendescit, quando radios sol emittit, quemadmodum Romanorum vrbs duas illas lampades vbique terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, illinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma; Paulum videlicet repente ex theca illa cum Petro resurgentem, in occursum Domini sursum ferri. Qualem rosam CHRISTO mittet Roma? qualibus coronis duabus ornatur vrbs ista? qualibus catenis aureis cincta est? quales habet fontes? Propterea admiro hanc urbem: non propter copiam auri, non propter columnas, neque propter aliam rem, sed propter columnas illas Ecclesiæ. Quis mihi nunc dabit circumuolui corpori Pauli, affigi sepulchro, videre puluerem corporis illius, quæ adhuc in CHRISTO deerrant, adimplentis, stigmata illius gestantis? *Hac ille.*

Damnata verò est Apostasia, cum à DEO agnito, verboque eius, religione sincera, & cultibus diuinitus institutis, adeoque à vera CHRISTI Ecclesia, homines turpiter, vel spe emolumentorum & dignitatum, aut metu periculorum fracti, alijsue de causis, errore, leuitate, & iudicii imbecillitate, deficiunt: seque publica professione alij sectæ, quæ vera DEI Ecclesia non est, coniungunt. Nos verò Euangelij Confessores, qui Augustanam amplectimur

1 Negant hoc Græci, negant & vestri, in illa vobis rectè cognita de libro Concordiæ Con-

Confessionē, Cæsari Ca- admonitione Christiana, in
 rolo V. Anno 30. exhibi- qua septem illis luculentissi-
 tam,* minimè vel à DEO, mis argumentis demonstra-
 eiusque verbo, vel Catho- tur, vestram Augustanam
 lica CHRISTI Ecclesia, sed longè à Canonicorum & Ca-
 à Pontificia. ^a tholicorum scriptorum fide
 abesse, nihilq; præcipuum ante alias habere. Quam ego rudi-
 mentum & seminarium quoddam, hoc tempore, omnium hæ-
 reseon, propter eam, quam habet cum Ecclesia Catholica si-
 militudinem, in quamcunque partem id à vobis accipitur,
 esse statuo.

* Exhibuistis quidem. quid inde vicissim retulistis?
 Non aliud certè, quàm illud, quod à Patriarcha: nisi
 quid fortè deterius. Sed quid attinet dicere? idem semper
 ab omnib. cordatis hominibus relaturi estis. Aliud enim est
 Scholis iura perscribere; aliud fidei & religionis, contra per-
 petuum Ecclesie sensum & consensum, leges gentib? dare. DEI,
 & Ecclesie eius, quæ Spiritu sancto regitur, hoc est, & fuit
 semper proprium: non paucorum quorundam hominum.

Ioan. vi.
 Matth. 16.
 Luc. 22.

^a Quid igitur ista sibi volunt ter repetita verba; Pasce agnos
 meos, Pasce oues meas? Et illud, Tibi dabo clauas Regni Cælorum?
 Et illud: Ego pro te oravi Petre, ne deficiat fides tua? Non dicta
 hæc sunt à CHRISTO? an frustra & temerè dicta? demissa-
 nè est aliqua similis vox de cælo, de excelsa gloria, ad vestrum
 Lutherum, quem vos Prophetam magnum, virum diuinitus
 egregiè illuminatum, & emulatione veritatis incensum, voca-
 tis? aut ad Augustanam, quam in loco quinti Euangelij habe-
 ris, vt illi credamus? Recipiunt, dicetis, aliam expositionem
 loci illi. Atqui vos nihil simile habetis, præter illa, quæ commu-
 nia omnium hæreticorum fuerunt semper, inanem scilicet ver-
 bi DEI iactationem; quasi omnia malignè exponi, ac in falsum
 sensum retorqueri non possint. Quod à Sacramentariis & Ari-

C

anis,

anis, in similibus locis fieri, vos ipsi confiteamini oportet.

Romanensi & Antichristiana defecimus Synagoga. quod magna voce, plenoque ore profiteamur, libenter id ipsum dicturi, quoties isti audire volent. ^b Eiusque rei causas habuimus grauissimas. Quod doctrinae genus excogitauerit ^c & sonet illa diuersum & alienum à Prophetica & Apostolica scriptura, cum docet: Quemlibet actum caritatis ^d absolute mereri vitam aeternam; Virginitatem, maximam esse peccatorum satisfactionem, & meritum vitae aeternae; Missam theatricam Pontificiam, Sacrificium esse pro peccatis viuorum & mortuorum, verè propitiatorium.

^b Et haec quidem talis praesumptio & pertinacia haereticos facit.

^c Mutate sic haec omnia. Vos à Romana Ecclesia eas ob causas defecisse; quod in caritate legem & Prophetas pendere doceat; quod caritatem plenitudinem legis appellet; quod virginitatem centesimum fructum cum Patribus ferre doceat; quod amicos DEI, eorumque memoriam honorat nimis; quod Matrem DEI benedictam praedicat; quod communionem Sanctorum recipiat; quod si quis furetur, amplius non furandum esse doceat: magis autem laborandum operando manibus suis, quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti; quod scrutandas esse, non per-

currendas, aut potius peruolandas scripturas moneat; quod quotidianam mortis Domini annuntiationem, quam illi Missam vocant, pro viuis & mortuis (pro quibus omnibus CHRISTVS mortuus est) peragat, donec ipse summus Sacerdos veniat; quod iustam & piam cogitationem esse putet, orare pro defunctis, ut à peccatis soluantur; quod clauas à CHRISTO relictas agnoscat; quod particeps omnium timentium & custodien-

Matth. 22.
Rom. 13.
Colos. 3.
Psal. 138.
Luc. 2.
Symbolū
Epiphani.

Ioan. 5.
1. Cor. 11.

2. Cor. 5.

dientium mandata Dei esse velit; quòd eius ciues ieiuent; quòd sine intermissione orent; quòd in oratione DEI pernoctet; quòd relictis suis omnibus voluntateque sua, in locis solis uiuant; quòd uerbum DEI traditum, iuxta doctrinam Pauli, studiosè amplectantur; quòd ordinationi DEI non resistent, sed eam sequantur; quòd Magistratui pareant, Præpositisq; suis obediant; quòd disciplinam colant; quòd ministri eorum, ne diuisi sint, uxores non accipiant. Dicite sic, & uidebitis, num alicui causam uestram probaueritis.

1. Thef. 5.
Luc. 6.
Marth. 19.
2. Thef. 2.
Rom. 13.
Hebr. 3.
Hebr. 12.
1. Cor. 7.

^d Hec omnia malitiosè & in alio sensu proferri, quàm Rom. Ecclesia sentit, quis non uidet?

His assuunt ieiunia^e sua, preculas, peregrinationes ad Diuorum memorias & reliquias, quibus se pro peccatis satisfacere docèt, indulgentias Papales, ad adorationem imaginum & statuarum datas, inuocationem mortuorum hominum, ordines Monasticos innumeros, Regulas & uota otiosorum hominum, & ignauorum, qui, tanquam fuci mella, prætextu longarum precum, deuorant domos uiduarum: sicut CHRISTVS de Pharisæis loquitur.

^e Maledicta hæc sunt & temeraria iudicia, à quibus abstinentum esse CHRISTVS diligenter monet. Luc. 6.

Cùm verò ex uerbo DEI hæc sua nequaquam probare possint, errores suos blasphemia palliare, & tegere conantur, & in scripturæ accusationem conuersi, ^f imperfectam, obscuram, incertam, dubiam, ambiguam, materi-

^f Non de scriptura nobis lis est (pelles istæ sunt uestræ, sub quibus delitescere soletis; nam nos scripturam, ita ut mereatur, veneramur omnes, ex osculamur, pro eaq; quotidie mori etiam parati sumus) sed de sensu, inquit Hilarius, scriptura. Dicite uel unum hæreticum,

am litis; adeoque librum *qui scripturam non allegaret,*
 hæreseon appellant, & vt *& vincetis.*
 olim hæretici. *§ Scribit hæc Tertullianus:*

sed longè in alio sensu, quàm vos malitiosè dicitis, cum inquit:
 Nec periclitor dicere, ipsas quoque scripturas sic esse ex DEI voluntate di-
 spositas, vt hæreticis materias subministrarent, cum legam, oportere hæ-
 reses esse, quæ sine scripturis esse non possunt.

Et ad traditiones hu-
 manas confugiunt, ^h eas-
 que sacræ scripturæ equant,
 parem illis ad pietatem
 vim tribuentes: quod ex
 illis facilius, quàm ex hac,
 sua probare possint. Ideo-
 que longè eas huic præfe-
 runt, pleniores ac planio-
 res illas esse asserentes: hac-
 que sua doctrina, Pontifi-
 cij, cœci, cœcorum duces,
 miseros homines secum
 in exitium & barathrum inferni abducunt.

Ad hæc pios verbi DEI
 Confessores persequitur
 Romana Synagoga, vbi-
 cumque locorum potest,
 per suos carnifices, ⁱ in-
 quisitores, hæreticos pra-
 uissimos. Damnât verbū
 DEI petulanter, probat li-
 bidines vagas in præcipuis
 membris, quæ exemplaria
 pietatis & castitatis, ac typi

^h *Paulus hæc primus docuit, Thef. 2.*

*qui nos traditiones tenere iu-
 bet, easque cum scriptura com-
 parat. etiam ante Paulum
 CHRISTVS ipse Domi-
 nus, Hæc inquit, oportuit fa- Matth. 24.
 cere, & illa non omittere. Quan-
 tum traditionibus tribuat Ba-
 silius, quantum Augustinus,
 quantum alij Patres, vos sci-
 tis (si scire velletis) nisi fortè
 ipse plura vobis, quàm scitis,
 tribuo.*

ⁱ *Itanè? per vos impune li-
 cebit, Spiritui sancto, & Apo-
 stolis, Apostolicisque viris il-
 ludere, ac quosuis errores se-
 rere? Hac quidem ratione
 Petrum damnabitis, qui Ana-
 niam cum Zaphira, modici A&. 5.
 mendacij causa, verbo inter-
 fecit: vel CHRISTVM DO-
 MINVM potius, qui per os
 Petri est operatus. Et qui ista
 fide-*

fidelium esse debebant, in verbo de conuersatione. Minus peccare Sacerdotem scortantē, k quam coniugem habentem propriam vociferantes, turpissimi lenones, aliorum vxores & filias permolentes, adeoq; ipsam damnātes consuetudinem coniugalem, pessimē ad hoc detorto & deprauato scripturæ testimonio. Qui in carne sunt, DEO¹ placere non possunt, &c.

vestra impunitate noster Sarmaticus orbis planè Arianus factus est; aut si quid deterius, sed & vestri carceres non sunt vacui ab his, qui à vobis aliter sentiunt. In Anglia quid fiat, non ignoratis. quid Calvinus, quid Beza, hac de re senserunt, quid scripserūt, quid ipsi fecerunt, rectè scitis. tamen vos scire dissimulatis.

k Oratio boni viri pudica esse debet, non tantum vita. Luc. 6.
Nolite iudicare, & non iudicabimini. *Vitia virtutes non auferunt, sed vos virtutes non vi-*

detis; vitiis & abusibus, more Araneorum, pascimini.

¹ *Hoc vestrum Commentum est. Nos enim honorabile coniugium & thorum immaculatum cum D. Paulo dicimus, Heb. 13. illudq; in numero Sacramentorum reponimus: adulteros autem & scortatores iudicaturum dominum docemus. Suus tamen virginitati & viduitati, quam Paulus tantopere commendat, apud omnes relinquitur locus. Oportet nihilominus scandala esse, quibus obfistendum est. res ipsæ non auferendæ.*

Quæ cum ita habeant, nemo pius & prudens nos ^{1. Thim. 4.} Apostasiæ verè arguere poterit, cum nequaquam à vera DEI, sed malignantiū ista & Antichristi Ecclesia, exemplo Apostolorum, discefferimus: quam Spiritus sanctus odisse etiam, ab eaque exire mandant CHRISTVS & Apostoli. Maximè cum Romanus Pontifex, cum suis Esauitis, totoque suo regno, A-

postata verus ille sit, quem
 Apostolus venturum præ-
 dixit: qui à DEO, verbo e-
 ius, veritate, fide, & Eccle-
 sia CHRISTI, Antichri-
 stus ipse, sit defecturus, a-
 pertissimè est vaticinatus,
 in hæc scribens verba: Spiritus sanctus manife-
 stè dicit, ^m quia in nouis-
 simis temporibus disce-
 dent quidam à fide, atten-
 dentes spiritibus erroris &
 doctrinis Dæmoniorum,
 in hypocrisi loquentium
 mendacium, † cauteri-
 tatam habentium consci-
 entiam, prohibentiū nu-
 bere, & abstinere à cibis,
 quos DEVS creauit. Qui-
 b⁹ verbis difertè & expref-
 sè Apostasiæ mentionem
 facit, nisi venerit, inqui-
 ens, apostasia. Et iterum:
 ἀποσύσονται deficient à fi-
 de, & doctrinas Dæmoniorum proponent. Quò ve-
 rò facilius agnosci & caueri possint, notas addi-
 dit certas. ⁿ Vna est, nu-
 ptiarū prohibitio: altera,
 ciborum abstinentia. Hęc
 in Pontificem Romanum
 quadrare qui non videt,

^m Quasi verò non ipse Pau-
 lus, contra, quàm vos nugami-
 ni, nominatum eos hæreticos in
 eadem Epistola, quos intelle-
 xerit, & quos refutauit, non
 recenseat. Himenaum, in quā,
 Alexandrum, Philetum, & a-
 lios vestri similes: quod postea
 idem consequentes docent Scri-
 ptiores. Pudeat obsecro vana
 loqui, aut quasi obscurum sit,
 etiam si millies negetis, quid
 Gnostici, quid Encratita, quid
 Taciani, quid alij de hoc gene-
 nere senserunt. Nam nouissi-
 ma tempora horam diemq̄, pro
 toto hoc seculo, quo CHRIS-
 TVS Dominus apparuit, vs-
 que ad futurum aduentum e-
 ius, vsurpare Apostolos non
 ignoratis.

† Hic vestri proprij sunt
 colores, vt aliàs monstraui-
 mus.

ⁿ Quarum nulla, aut Pon-
 tifici, aut Pontificiis conuenit.
 Vobis autem omnes conuenire
 Ephes. 5.
 aliàs docui: nam & nuptias
 Sacramentum magnum, quod
 talpa

talpa est cœcior, qui non palpat, leprofus est. Quod enim ad Tacianos & Encratitas hæreticos transferrunt: nugæ sunt, & putidū figmentum. Non enim de * personis certis loquitur, sed de rebus ipsis, quas sint prohibitori, & ita notas certas & infallibiles, quibus Apostatae doctrinas dæmoniorum proponentium agnosci possint, descripsit Apostolus. ‡

* *Iam monstratum est personas certas nominare Paulum.*

‡ *Nugas igitur meras & putida figmenta, vestro iudicio, tradit Epiphanius quem D. Augustinus & cæteri omnes, in hac materia sequuntur. qui de Taciano in hunc modum scribit; Continentiam autem hic prædicat: nuptias autem, scortationem & corruptionem putat, asserens nihil differre matrimonium à scortatione; sed idem esse. De Encratitis autem sic; Nuptias autem palam diaboli esse decernunt, animata verò abominantes interdiciunt: non continentia gratia, neque honestæ vitæ; sed propter timorem & imaginationem, ut ne condemnentur ab animatorum esu. Utuntur & ipsi mysteriis per aquam, vino verò omninò non utuntur, diabolicam esse dicentes, & bibentes, ac vitantes iniquos esse peccatores. Vbi & hæreticorum errores & Catholicam veritatem disertè explicat vetustissimus Author, dum addit: Non continentia gratia neque honestæ vitæ, quod Ecclesia facit, sed propter timorem & imaginationem: & tamen non pudet vos ineptire, ac ea, quæ omnibus patent, negare.*

Cum

vos negatis, vocamus, interque Sacramenta reponimus; vos excluditis. Et omnem creaturam bonam esse dicimus, eaque utimur, nisi quando ieiunij & orationis causa, ut docet Paulus, ab his abstinemus. Vos igitur proprio iudicio damnati Apostatae & hæretici estis. Et tamen Matæologi vocari non vultis: & tamen vos mendacij non pudet. Ita nubere, & edere summa Euangelij istorum, præcipuaque Ecclesie notæ sunt. Et Paulus contra optat, si fieri possit, esse omnes, sicut ipse fuit, id est, castos, & continentes. Quàm dispar hic est spiritus ab illo!

1. Tim. 4.

1. Cor. 7.

Cum vel ipsi paulo ante dixeratis, nos in hac causa Tacianos & Encratitas sequutos esse. Sic vobis coheretis, ut quid tertio verbo ante dixeritis, ne meminisse quidem possetis. Quid ita? Ira impedit animum, ne possit cernere verum.

Quicumque ergo has profitentur doctrinas à Dæmonibus impulsæ, à fide defecerunt, suntque Apostatæ. Vt cunque ergo se torqueant Romanenses, & in quacunque se vertant formas, nomen & crimen Apostatarum non effugient.

Adhæc, quod Matæologus ° iste, nos Nouum, & toti Ecclesiæ incognitum doctrinæ genus ꝑ amplexos conuiciatur, more suorum id facit, ignorantium, quid vetus aut nouum sit. Hoc ipsum olim de CHRISTO eiusque doctrina Capernaitæ mirantes dicebant: Quæ nam doctrina hæc noua? Vetus non est, quod secula aliquot durauit, sicut missa Papistica, Inuocatio mortuorum, Purgatorium Platonicum & Poeticum, Monastice & similes impieta-

tes Pontificiæ. De his enim omnibus, in scriptura sacra, altum est silentium, & ne gry quidem reperitur. Ideoq; noua hæc sunt. Et in hoc sensu rectè dicitur: Vetera transierunt, & ecce noua facta sunt omnia, videlicet in Papatu. Vetus, imò vetustissima est, & omnium

iprima,

° Qui dixerit fratri suo Racha. *Matth. 5.*
si autem Matæologus, cur tantum laborem, eius causa, suscipitis?

ꝑ Trigesimo primùm anno vos, sensus vestros conscripsisse, ac Carolo V. tradidisse, ipsi paulò ante dixistis. Quomodo igitur hæc non noua? Nam nostra, quæ vos noua vocatis, vester Patriarcha satis abundè vetera esse docuit, & vos ipsi videtis. nã de vestro cum veteribus consensu Grammatici certant, meraque petitio principij est: & quæ verbo affirmatur, verbo facile reijciuntur.

prima, quam nos profitemur, doctrina & Religio, cuius initium est à mundo condito, primùm à DEO in Paradyso, de semine mulieris benedicto, contrituro caput serpentis, tradita: postea repetita ad Abraham, quòd in semine eius benedicendæ essent omnes familiæ terræ. Hoc semen est CHRISTVS, cui testimonium perhibent omnes Prophetæ, remissionem peccatorum accipere, per nomen eius, omnes, qui credunt in eum. Hæc doctrina & fides fuit omnium Patriarcharum & Prophetarum. Hæc fides & doctrina fuit Apostolorum, quam Petrus in Concilio Apostolorum, sua sententia est professus. Quid, inquit, tentatis DEVM, imponentes iugum (legis scilicet) super ceruices discipulorum, quod neq; nos, neque Patres nostri portare potuimus vnquam? Sed in nomine IESV CHRISTI credimus saluari, ^a quemadmodum & illi.

Hæc eadem nostra quoque est fides & religio, & non alia. Cætera quod attinet, noui apud nos prorsus est nihil. Non enim noua habemus aut excogitauimus Biblia, sed vetera illa, quæ vniuersalis omnium temporū, & Catholica agnouit & retinet Ecclesia, ambab. am-
 plectimur manibus. Neq; alium Baptismum habemus, ^b nisi à CHRISTO institutum, abiectis tantum ijs, quæ ab homini-

^a Magnifica verba. In nomine IESV credimus, & nos omnes saluari; sed per bona opera, certam facientes vocationem, & electionem nostram. Sic enim Christus

Dominus dicit: Euntes docete omnes gentes, baptisantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; docentes eos seruare omnia, quæcunque mandauit vobis. *Matt. ult.*

^b Omnia hæc ferè eadem habebant Nouatiani, Encraticæ, Vigilantiani, Taciani, Colyridiani: quòd tamen alia, quæ oportebat, non haberunt, eos, vel vosmetipsi su-

D bus

bus otiosis * sunt addita, nihil ad rem faciētia, quibusque magis deformatur, quàm ornatur Baptismi Sacramentum.

perius hereticos esse dixistis. Sufficit enim vnus pertinax error in fide, ad constituendā heresim: vt in reb^o publicis, etiā si quis omnia, quæ eius Reipub: sunt, amplectatur, Principi tamen non pareat suo, ab eoq³ dissideat, rebellis est. Nisi enim hæc fundamenta, quibus adeò vos effertis, vrcunque retineretis, tum iam non heretici, sed Iudæi, atque Gentiles essetis.

Lib. Eu-
aug. c. 40.

Nulla enim, inquit D. Augustinus, falsa doctrina est, quæ non aliqua vera intermiscet: vera ergo falsis inordinatè permixta, in vna disputatione, vel narratione hominis, tanquam in vnus corporis colore apparentia, significant lepram, tanquam veris falsisque colorum fucis, humana corpora variantem, atque maculantem. Hæc ille. Sed & Demones credunt,

Iacob. 2.

& contremiscunt; quia tamen caritate & obedientia carent, heretici & Apostatae sunt.

* Vestro iudicio. Igitur Apostoli fuerunt homines otiosi. Illorum enim hæc traditiones esse. D. Dionysius, Basiliius, Augustinus, & ceteri testantur omnes.

^a Nec aliam, quàm eam, quæ à CHRISTO est instituta, Cœnam, vulgo Eucharistiam dictam, in nostris celebramus Ecclesijs, eamque integram, ^c quam se, hoc modo, à Domino accepisse, Ecclesiæq³; Corinthiorum tradidisse, Apostolus testatur: mutatione, mutilatione, & prophanatione ad Missas sacrilegas, ^d ex nostris Ec-

^c De integritate Cœnæ, iam ante à nobis dictum est in Annotationibus Censuræ, cap. vltimo.

^d Itane annunciare mortē domini, vestituq³, habitu, actione, oratione, representare, donec ipse veniat, meritumq³ mortis eius; vsu corporis & sanguinis Domini, sibi accommodare, sacrilegum erit? an vestra oratio potius sacrilega?

clesijs

clesijs explosis. Nec mortuos homines, ^e qui nec audire, ^f nec iuuare possunt, cōtra verbi DEI sententiam, inuocamus: sed DEVM patrem per Christum, in Spiritu & veritate, sicut à Salvatore nostro sumus edocti.

dictum esse existimandum est. Aut si mortui sunt. quomodo in omni memoria seculorum dies mortis & martyrij illorum, dies natiuitatis vocatur & colitur?

^g Nuntios credo nouos de cælo accepistis: qui vobis retulerunt, eos neque audire, neque quidquam rerum nostrarum cognoscere. Et qui nobis reuelauit, vnicus filius DEI, qui de sinu Patris aduenit, eos esse sicut Angelos DEI, in quorum honores successerunt, & quorum ruinas impleuerūt: qui nō tantum ipsi omnia nostra nouerunt; sed etiam orationes ac merita omnium nostrum in conspectu DEI offerunt. Longè illi omnia clariùs in diuino cernūt lumine, quàm nos aliquid in huius solis radiis cernimus, iuxta illud Isaie: Non erit tibi ampliùs sol ad lucendum per diem, nec splendor lunæ illuminabit te; sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & DEVS tuus in gloriam tuam. non occidet vltra sol tuus, & luna tua non minuetur; quia Dominus erit tibi in lucem sempiternam. Et in Apocalypsi; Et ciuitas non eget sole, neque luna, vt luceat in ea; nam claritas DEI illuminabit eam, & lucerna eius est Agnus.

Symbola vsitate Ecclesie, Apostolorum, Nicæni, & Athanasij, sanctè custodimus. ^g Similiter & clauis Regni coelorum Ecclesie datas, & si quæ alia sunt huiusmodi.

Vita quidem ista vestra mors est, nam de illorum vita magnificè testatur ipsa vita.

De resurrectione, inquit, mortuorum non legistis, quod dictum est à DEO, dicente vobis: Ego sum DEVS Abraham, DEVS Isaac, & DEVS Iacob: non est DEVS mortuorum, sed viuentium. Quod idem de Petro & Paulo, alijsq; Sanctis

dictum esse existimandum est. Aut si mortui sunt. quomodo in omni memoria seculorum dies mortis & martyrij illorum, dies natiuitatis vocatur & colitur?

^h Quorsum igitur in dies nouæ exoriuntur Cōfessiones? de quibus quidam ex vestris, vt meliùs nostis, illud verissimè pronuntiarunt: Cōfessiones autē nostræ sunt, sicut voces partium litigantium, &c.

Matth. 23.

Ioan. 1.

Matth. 22.

Psal. 109.

Tob. 12.

Isa. 60.

Apocal. 12.

Heidel-
berg. The-
olog. de
Confess.
August.
c. 4. & 5.

Hæc igitur verè Catho-
lica est fides, doctrina &
Religio, in qua nihil est
noui: quam agnoscimus,
amplectimur, & profite-
mur, quam etiam nobi-
scum amplexi sunt & pro-
fessi omnes, quicunque
hinc à condito mundo vi-
xère, & saluatj sunt. Non
est enim aliud nomen sub
coelo (inquit iterum Pe-
trus) in quo oportet nos
saluari, nisi in nomine I E-
s u. Nec est in alio quo-
quam salus. &c. Quod si
hanc nostram doctrinam,
fidem, & religionem ve-
terem, quam isti nouam,
sibi que incognitam, quæ
eadem est cum Patriar-
charum, Prophetarum, &
Apostolorum, Pontificij
non ipsi quoque nobi-
scum agnouerint, sed no-
uam esse vociferabuntur
& damnabunt: non habebunt partem in Regno DEI,
sed in æternum peribunt.

Præterea, quòd calumni-
atur Sycophanta Polonus,
nos Græcos ^h elegisse,
& communis causæ iudi-
ces

*Et paulò inferiùs: Sed hæc ma-
la, vt videntur, illum etiã ho-
rum fontem cauere est neces-
se, ne qua particularis Confes-
sio pro fidei & veritatis regu-
la habeatur, vel censura Chri-
stianæ eximatur. Id enim si fi-
at, non iam vna ex multis con-
fessionibus fides & religio, sed
tot religiones & Christianismi
existent, quot confessionum
formæ: ex qua distractione,
nihil, nisi conscientiarum per-
turbatio, Atheismi incremen-
tum, & Ecclesiarum ruina po-
tesse consequi. Hæc illi. Quan-
quam ne Symbola quidem o-
mnia plenè sequimini. Nihil
dico de Communione Sancto-
rum, nihil de vna, sancta, Ca-
tholica, & Apostolica Eccle-
sia. nam hæc iam alij dixerunt.
sed ne illud quidem, Vitam æ-
ternam, omninò confiteri vi-
demini. nam paulò ante San-
ctos mortuos appellastis.*

^h Quod audiuimus, quod le-
gimus, hoc testamur, nam &
corâm, qui exemplar nobis
transmisit, idem testatus est:
& scripto Patriarcha non

ees constituisse, ad eosque *obscure id significare videtur.*
 prouocasse : vtque, quo- *Primum in Epistola premissa*
 niam ab Occidentali de- *Censura, vbi inquit: Si igitur*
 fecerimus, in communio- *volueritis, meque audiueritis, in-*
 nem Orientalis Ecclesie, *quit Dominus, bona terrae co-*
 à Patriarcha Constantino- *medetis. Eodem sanè mo-*
 politano reciperemur, stu- *do nostra mediocritas, vt*
 diosè petiisse: pura puta *CHRISTO pro misericor-*
 sunt Poloni mendacia, ab *dia eius vicaria succedens,*
 ipso ad prægra- X *vestram adhortatur cari-*
tatem. Vtinam consen-

tiatis cum nostra, que CHRISTI est, Ecclesia. Quòd si
 verè & ex animo toto re ipsa feceritis, gaudium absque
 dubio in cœlo & in terra erit, ob vtriusque Ecclesie cõ-
 iunctionem, que ad gloriam CHRISTI futura speratur.
Deinde, in generali totius operis complexione: Si, inquit, &
 vos viri Germani sapientissimi, & filij mediocritatis
 nostræ dilectæ, vultis, vt mente præditi, ex toto animo
 vos nostræ adiungere sanctissimæ Ecclesie; Nos vt Pa-
 tres amanti. promptè vestram caritatem & beneuo-
 lentiam recipiemus: si volueritis decreta Apostolica &
 Synodica, vnanimi consensu nobiscum sequi, & his
 credere; tunc reuera consortes nobiscum eritis: &
 tanquam apertè huic nostræ & Catholicæ CHRISTI
 Ecclesie subditi, ab omnibus rectè sentientibus lauda-
 bimini. Hoc modo: si ex vtraque Ecclesia, vna, DEO
 beneiuuante, facta fuerit; coniunctionem societatem-
 que vitæ posthac colemuspiam, Deoque placentem,
 donec etiam cœleste intremus Regnum: quod vtinam
 omnes consequamur, per CHRISTVM IESVM, cui
 gloria in secula, Amen. *Sed & vos duabus Epistolis, quas*
in limine præsentis libri vestri posuistis, idem planè, longè diser-

tius testari, si modo vos persentitis; videmini, illis verbis: De-
 inde Libellum quendam mitto, fidei nostræ totius ca-
 pita continentem, vt Sanctit. tua videat, quænam sit
 religio nostra, & num cum doctrina Ecclesiarum S. Tuæ
 consentiamus, an verò aliquid fortasse dissentiat. quod
 sanè nollem. Magnoperè autem S. tuam oro, vt eum
 pari, qua prior mea, benevolentia accipiat: ac, nisi gra-
 ue sit, sapientissimum suum de his capitibus iudicium
 beneuolè significet: si fortè DEO dante, idē in CHRIS-
 TO sentiamus. *Et in alia Epistola:* Hanc itaque notis-
 simam beatorum Patrum nostrorum Confessionem
 (quam à multis iam hactenus annis, non pauca millia
 Martyrum, suo sanguine comprobârunt) tuæ Sanctit.
 ante menses circiter quinque, antequam optatas ipsi-
 us literas accepissemus, misimus: sperantes, etiam si
 fortè propter tantum locorum interuallum, differen-
 tia inter nos aliquorum rituum sit; omninò in præci-
 puis saltem salutis consequendæ capitibus, nos nihil
 nouare; sed illam, quæ à sanctis Apostolis & Prophetis,
 & Spiritum sanctum habentibus Patribus ac Patriar-
 chis, & super diuinas literas ædificatis VII. Synodis
 tradita est, fidem, (quantum quidem nos intelligimus)
 amplecti & conseruare. Ideo in præsentia, non iudica-
 uimus plùs molestiæ exhibendum S. tuæ; vt quæ alias
 circa suas Ecclesias, fidelissimè pascendas, & salutis viâ
 vigilanter tradendam occupatissima sit; sed eius sapi-
 ens, & piùm maximè, de Confessione à nobis missa, iu-
 dicium & responsum expectandum. quod etiam suo
 tempore, modò ne S. tuæ molesti simus, nobis paterno
 animo mitti, reuerenter & humiliter oramus. Si for-
 tè misericors Pater cœlestis, per dilectum suum filium,
 vnicum conseruatorem nostrum utrobique faciat: vt
 nos

nos etiam si lōgissima locorum intercapedine disiuncti simus; attamen recto de religione sensu, propinqui inuicem fiamus : & Constantini vrbs Tybingaëque, Christianæ concordiaë & caritatis vinculo mutuo copulentur: quo nihil optatius contingere nobis posset. Profus enim nullum aliud fundamentum fidei (sicut amantissimè S. tua precatur) præter id, quod positum est (qui est immotus ille angularis lapis, CHRIS TV S, ipsa veritas) retinere, DEO iuuante cogitamus: exclusa omni innouatione & claudicatione. Vale Sanctis. Domine, cum venerabilibus Presbyteris tuis, Christiano gregi diu feliciter prouidens : nosque venia dignans, & in paternam tuam curam beneuolè recipiens. *Hæc vos. Quid igitur, obsecro ego, aliud in mea Præfatione dixi, quam vos hoc loco, si modo sensu nō caretis, dicitis? Scripsi, vos Confessionem vestram ad Patriarcham misisse. Scribitis & ipsi, scripsi eius iudicio & arbitrio subiecisse. subiicitis & vos, coniunctionem Ecclesiarum mutuam petuisse, in paternam curam recipi postulare. facitis hæc omnia. addideram, vos vestramque doctrinam à Patriarcha damnatam esse. docetis hoc idem ipsi, dum ad tertiam vsque conformem (vt Iuriscōsultorum verbo vtar) contra vos Patriarchæ sententiam, in triplici responso nobis profertis, vt amplius nullus, neque pro uocationis, neque dubitationis locus vobis relictus esse videatur. Quomodo igitur, aut quam ob causam mendacem esse Præfationem meam dicitis? ipsi, vt videtis, non admodum veraces. At non tam humiliter, nec tam demissè scribimus. Neque enim soletis vnquam, neque id ferunt ingenia vestra. Sed quæcumque ratione tandem factum vestrum licet appellatis, cum de re constet, non sit de nomine pugna? Nos quidem vobis magnas gratias agimus, qui hæc eadem, quæ nos, & longè plura edidistis.*

) (grauan-

Quandas nostras Ecclesias, hac calumnia conficta. ⁱ A sincera scilicet & incorrupta doctrina coelesti & religione vera, ad doctrinas & traditiones humanas, à veritate ad falsitatem & figmenta, à luce ad tenebras non recipimus? Hoc quid magis furiosum?

Hæc eadem de Occidentibus Ecclesiis dicitis, hæc eadem de Asiaticis, & Africanis. Quis igitur vobis satisfaciet? ubi igitur erit ille consensus cum Ecclesiis Apostolicis? aut quo modo ab orbe terrarum non dissidetis? aut ubi tandem Ecclesiam Catholicam inuenimus? illam, inquam, cum qua vos conueniatis? ita nobis ad Hesperidum insulas nauigandum erit sine remis & velis. Abstinetes à iudiciis temerariis homines docti.

Ita vobis vnus & idem Patriarcha, ubi vtile est, nunc sanctissimus, Oecumenicus, Pater patrum, & est, & dicitur, & idem, eiusque doctrina simul, si ita opus est, falsitas, figmentum, tenebra. Sic Aristippum decet omnis color.

Et sciat homo iste, per DEI gratiam non ita accisas, attenuatas, aut in angustum ad eò redactas nostras copias, nec ita nos inopes consilij aut fluctuari animis: ad defensionem nostræ veræ & sinceræ doctrinæ, & Religionis, quam profitemur, & DEI beneficio contraportas infernales, furores Diabolorum, & totius mundi potentiam, propugnamus: alieno vt nobis opus sit auxilio, aut milite extraneo ¶ Amos.

subsidario, ^k quæ ex peregrinis aduocemus locis, quo muniti, tuti simus aduersus insultus hostiles: nedum, vt tanquam victi, prostrati ac fugati, nos miseris victis subiiciamus.

^k *Isti iam militem conscribunt, copias numerant: quasi ego non de consensu cum vetustissimis Apostolicis Patriarchalibusque sedibus locutus fuerim. Quàm procul vtrinq; absumus! quã diuersa sentimus!*

Ex abundantia cordis vtrorumque Luc. 6. os loquitur.

Quis

Quis † hîc vanitatem, vertiginē, imò stuporem mentis in homine, qui sibi sapere videtur, & eruditionis persuasione inflatus, hæc, quòd ad summum suæ Ecclesiæ caput, & CHRISTI in terris, si Dijs placet, * vicarium, audet perscribere, non miretur? Cumque à Græco Monacho copiam Censuræ Patriarchæ de Confessione Augustana sibi communicari petierit Solouius: cur non pari ratione, responsi etiam nostri ad illam Censuram? cur non Epistolam, à quodam nostrum ad Patriarcham, cum qua missa est Confessio † Ecclesiarum nostrarum communis, exhiberi sibi petijt? ^a Ex quibus, si veritate tantum historiæ delectaretur Polonus, rem omnem certius potuisset cognoscere.

Et vt videat, nos nihil dissimulare, verba ipsa, ex ista Epistola nostratis, cum ipsa Confessione missa, adscribere nos minimè pudet, quæ hæc sunt: Deinde libel-

† *Bona verba, obsecro, Evangelici viri.*

* *Placuit quidem non multis, sed vni, vero, & benedicto DEO, cuius illæ sunt voces: Pasce oues meas, pasce agnos meos. Et in alio loco: DEVS ab antiquis diebus in nobis elegit, per os meum audire gentes verbum Evangelij, & credere.*

‡ *Docuistis tamen ipsi, vt iam ostendi, iisdem Epistolis, vos aliud egisse nihil, quàm illud, quod nos scripsimus. Diuinabamus igitur futurum, quod euenit. Ideo non multum de vestris solliciti eramus.*

^a *Petij vel imprimis. sed & à vobis ipsis in mea responsione ad futuras calumnias maleuolorum, contra Censuram Orientalis Ecclesiæ, iam ante vnum annum flagitavi, & vix tandem impetraui. Post tamen, Epistolam illam solam à Patriarcha recepi, quæ totius negotij fecit Catastrophem. Cuius initium: Quemadmodum superiori tempore. &c.*

E

lum

*
Iam de-
monstra-
tum est.

lum quendam mitto, fidei nostræ totius capita conti-
nentē, vt Sanctitas tua videat, quānam sit religio no-
stra, & num cum doctrina Ecclesiarum Sanctitatis tue
consentiamus: an verò aliquid fortasse dissentiat, quod
sanè nollem. Vbi hîc Socoloui, nos in communionem
recipi studiosè petimus? * quę tua sunt, superbissime,
commenta: cum vnus hominis Epistola sit perbreuis,
qua is fidei nostræ confessionem mittit Patriarchæ, nō
vt iudicem Patriarcham communis causæ constituat:
sed vt videat, num eadem sit ipsius, quæ & nostra Re-
ligio, & quatenus conueniat inter nos, num (vt ver-
ba habent) consentiamus vel dissentiamus, vbi hîc
non eius subijcimus iudicio, vt hoc stemus & cada-
mus. Quòd enim Patriarchæ Constantinopolita-
no eos titulos in nostris
scriptis tribuimus, ^b quos
illi alij etiam tribuere so-
lent, id ciuilitatis fuit: quā
SO CO LO V I V S (si ali-
quid sani cerebri habe-
ret) non calumniari, sed
commendare in nobis de-
bebat. Neque enim is, qui
modestè & humiliter sese
erga alios gerit, propte-
rea se, & sua, ipforum iudi-
cio, ita, vt costare & cade-
re velit, submittit. Quòd
igitur Augustanam no-
stram Confessionē Patri-
archæ iudicio subieceri-
mus, tua sunt, Socoloui,

^b *Vtinam eandem urbani-
tatem, & vt vocatis, ciuilita-
tem, erga nobiliss. decus gen-
tis vestræ Lyndanum conser-
uassetis: vtinam erga clari-
simum Ficklerum: vtinam erga
Socolouium, hominē non ma-
lum, certè studiosum. Parua
dico. vtinam erga sacrosan-
ctum Tridentinū Concilium,
quod Conciliabulum impiè vo-
catis: vtinam erga CHRISTI
vicarium Romanum Ponti-
ficem. Longè enim hæc maio-
ra sunt illis, semperq̄, totius or-
bis terrarum consensu sanctis-
sima iudicata sunt. Miram
somnia*

somnia figmenta, mendacia. Credo, (scripsit idē Author, in alia quadam ad eundem Epistola, de eodem) in fundamento doctrine de CHRISTO, & saluata fide nos omninò consentire. Quod caritatis est, quæ, secundum Apostolum, omnia credit. Sed quid hæc ad Socolouii narrationes & institutum? Tantum igitur abest, ut ad Græcos transire cupierimus, ut ipsos magis ad nos perducere simus conati. Et quod olim DOMINVS Ieremiæ Prophetae suo dixit, eumque consolatus est, Conuertentur ipsi ad te, & tu non conuerteris ad eos; id sibi omnes Pontificij, siue Orientales, siue Occidentales, dictum putent: nos nempe, nunquam abiecta, quam ex verbo DEI didicimus, religione, ad ipsos accessuros, etiam si fractus illabatur orbis. Si verò æternæ animarum suarum salutis consultum isti cupiant, necesse est eos ad nos accedere, & nostramque amplecti doctrinam, aut in æternum peribunt.

Nequaquam igitur hoc consilio communis electorum Principum, & Ordinum imperij reliquorum Confessio, quam olim Imperatori Carolo V. Inuictissimo, nostri exhibuerunt maiores, ad Græcos est ab vno nostrum hoc consilio, transmissa, ut Iudices constitueremus ipsos, aut ut nos in suam reciperent communionem (quod Polonus scribit, sed mendaciter)

hominum & modestiam & humilitatem.

¶ Talis sensus hæreticos parit, vel vestra definitione recte æquius est regredi, quam progredi.

¶ Christi dixissetis potius, & Ecclesie eius, sed excidit incautis.

¶ Mallem Episcoporum & Presbyterorum, more veteri. Sed vestrum hoc est, ὕσεσθῶν ἡγεσθῶν.

citer) studiosè petijmus. Hoc enim etiam in^e vnus non fuisset potestate hominis, sed quia Pontificij nos, nostramque diffamant, suis clamoribus, calumijsque Religionem, eamque suspectam reddere conantur passim, calumnia nouitatis excogitata & sparsa: vt hoc nos purgaremus crimine, Augustanam Confessionem, tanquam fidei nostræ compendium, in Orientē mittere voluimus: præsertim, § cū ad nos indè præscriptū esset, passim Constantinopoli Lutheranos diffamatos esse, quasi nullam Religionem curarent, horrendos errores defenderent, & sceleratè atque flagitiosè, absque vllō DEI timore viuerent. Deinde eam etiam ob causam, cum Græcis de Religione conferre voluimus, quia nos nostræ Confessionis & fidei non pudet, nec de doctrina dubitamus: nolimus eā sub modio abscondere; *f* sed quia in Græ-

cam linguam antea conuersa fuerat, & nacti sumus occasionem, misso ex nostra Schola vno, pio, & docto Magistro, tūm Stephano Gerlachio, Græcæ linguæ perito, vt esset à Sacris Cæsareæ Maiestatis Oratori,
Gene.

^e Non vnitamen, sed multis, vt videtis, rescribit Patriarcha; nec rescribit tantum, sed etiam fert sententiam.

§ Misistis vos quidem, sed talem virginem, cum hac fama, & cum his moribus accipiet nemo; etiam si sexcenti pronubi adsint; etiam si omnibus gemmis, omniq; auro, doctq; amplissima eam exornent: quamuis non tantum in Græciam, sed etiam ultra vltimum Thule eam mittatis. Verum fœtus etiam illius adiungendi fuerunt.

ⁱ Abscondistis tamen multo tempore præcipuam negotij partem. Sed quid opus est verbis?

Generoso Domino Dauidi Vngnad : quò ad plures perueniret CHRISTI odor gratus, nolimus eam negligere : sed omninò mittendam esse visum est, si quò modo, per gratiam DEI & operationem Spiritus sancti, oculi cœcutientium, hoc modo & medio aperirẽtur, vt erroribus vsitatis aliquot seculorum agnitis, eisdem valedicentes, ad veritatis agnitionem peruenirent : deinde etiam agnitam veritatem profitentes, secum alias plures, vt fieri solet, ad Regnum CHRISTI perducerent. Credidi (cecinit olim diuinus Psaltes) propterea loquor. Et hæc natura est, hoc ingenium fidei, vt, sicut bonum (quemadmodum veteres locuti sunt) communicatiuum est sui, ita ipsa quoque se cõtinere nequeat : verùm in omnes occasiones intenta est, vt, quam agnouit veritatis viam, aliis quoq; monstrare cupiat, Quod & Apostolis iniunctum à CHRISTO fuit : & studiosè hoc egerunt ipsi. Quis ergò nobis vitio vertet, quòd lucernam verbi DEI non sub modium abscondimus, sed super candelabrum collocauimus, eamq; lucere volumus in Oriente ? Hoc cunctane tantum est flagitium, tamq; horrendum peccatum ? †

† *Nihil horum damnamus : sed illud solùm, quod totam causam in publicum non produxistis, vt cognosceremus, num etiam aliàs præter Tubingam Christiani essent.*

Non ergò est, quòd tantopere triumphet Socoluius, qui inter causas æditionis responsi Patriarchici, primam hanc numerat : vt nos scilicet proderet, nostras artes detegeret, nocendiq; studium ostenderet, qui, cum contra nos lata sit sententia, censuram istam, quam ipse ita vocat, suppresserimus, Nihil enim apud

nos arcanum: & facillè non modò diuinare potuimus, non intra parietes, aut in oculo reſeruatam iri hæc ſcripta: ſed etiam ſedulò hoc egimus, quantum potuimus omni ſtudio, vt paſſim in tota Græcia euulgarentur, & quæ vtrò citroque ſunt ſcripta. Horum enim, vt ſupra meminimus, nos neque pudet, neque pœnitet Socoloui, vt ſcias. Quid tibi vis amplius? ^b

Quòd verò hætenus ſcriptum hoc Patriarchæ non publicauimus: ⁱ factum eſt partim, vt parceremus ipſi, quòd tum in ſummo verſaretur periculo (ſicut & de gradu dignitatis ſuæ, ad tempus, fuit deiectus) ne illi maius ex æditione iſta crearetur periculum: partim, quòd ^k nullam admodum ex iſta æditione ad Eccleſiam CHRISTI vtilitatem peruenturam ſperare poſſemus: cùm alia extent plurima, ac meliora ſcripta, & malorū aliàs plus fatiſ ſit.

Iam verò cùm tanta, tamq; multa, à vobis contra nos, totamq; cauſam

^g Cur ergo dicitis, à me furto comparatum eſſe, quod publicè euulgatum fuit? Oportet eſſe memorem. Innotuiſſent igitur hæc eadem & apud cæteros.

^h Vt idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata. Sitis autem perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſententia, vt ^{l. Cor. 13} cõuertamini & viuatis, Amē.

ⁱ Feciſſetis ſaltem poſt biennium vel triennium, vbi tempeſtas illa ſedata, motusq; compoſiti ſunt.

^k Magnam per omnia. vt cognoscantur ſenſus & iudicia aliarum quoque Eccleſiarum, de rebus hoc ſeculo controuerſis: vel propter Arianos & Ebionitas (quàm enim præclare Confefſionem venerandæ Trinitatis explicat Patriarcha, ipſi videtis) vel propter Sacramentarios, & alios ſimiles, ne ſoli nobis ipſiſ ſapere videamur, vt quidem admodum videmur. Sed ſubricetis p̄ſpar-

spargantur mēdacia & caluminae, ea vt depellamus à nobis, reque ipsa potius, quàm verbis refutemus; visū est, omnia scripta, vltro citroque missa euulgare, vt omnibus, quantum quidem in nobis est, satisfacere mus.

potiorem causam, quòd vobis scilicet hæc publicè legi vtile non fuerit.

1 Laudo.

Secunda causa Socolouij est, propter quam censuram hanc ædiderit. Deinde, inquit, vt quantum eos ipsos huius suæ nouitatis pudeat atque tædeat: quòd cum nulla Apostolica, veterique sede coniuncti sint; quòd successionem nullam demonstrare possint: quòd ἀκέφαλοι, hoc est, membra sine capite mutila sint, vel ex hoc ipsorum facto demonstrarem.

Inscitiamné rerum sacrarum, in isto Parasito; qui linguam suam venalem tam turpiter Romano Pontifici prostituit; an verò leuitatem miremur, dubium est.

m Quàm falsi estis? scilicet in media Moschouia, dum hæc scribebamus, Papa suppeditabat nobis mensas lautissimas. Nitent parietes nostri obrizo auro Roma apportato. Ego verò, tantum abesse, vt Parasitus sim, vt & Parasitos meos habeam, hoc esse, homines studiosissimos, qui mecum viuunt, & qui me reficiunt. Sed etiam vos ipsos, si forte casus aliquis tulerit, quàm libenter vt homines Doctos tractarem? Ne obsecro faciatis infamiam studiis vestris, hæc Mataologia. quasi verò non habeam Regem locupletiss. fortunas meas honestissimas, vt mihi externa præsidia essent querenda. vel hoc solo iudicabit tota Sarmatia, etiam si omnia alia verè dixeritis, hæc falsò esse scripta omnia. Sed & Italia ipsa. Verùm vultisné non irasci? Vos ipsi Papæ, vt leuissimo verbo vtar, Parasiti estis. Nã vos bonis Ecclesiasticis, cõtra maiorum vestrorum voluntatem, quorum dispensatorem illi

illi Summum Pontificem reliquerunt, viuitis, & abutimini. Quid? à Principibus vestris, quam & qualem emunxistis, vel specie ipsa huius emendicata concordia, pecuniam? dicere nolo, Omnes vident.

Quid enim, per DEVM immortalem, de nostro cum Apostolicis veteribus Ecclesiis dissidio, rabula

impudentissime, mentiris? Nos certè non solum ad has sed etiam omnium temporum vniuersalem Patriarcharum, Prophetarum & Apostolorum Ecclesiã prouocare non dubitamus: cum quibus nos coniunctissimos esse, luculenter supra, ex ipsa scriptura Prophetica & Apostolica est demonstratum: tantum abest, vt nos nostræ religionis, quam nouam esse conuitiatur, cuiusque contrarium à nobis est probatum, pigeat vel tædeat.

Similiter, quoad successionem 7 attinet, non hæc in loco consistit, in quo & canis sedere po-

ⁿ Hæc Iurisconsultorū sunt. Theologicis Epithetis destituti frigent.

^o Grammatici certant, & adhuc sub indice lis est. Atq; hæc est illa petitio principij, quod verbo affirmatum, verbo facile reicitur. Eadē nunc sunt Apostolica Ecclesiæ, quæ & veteres fuerunt, quas vos turpiter diffamatis.

^p Nec nos obscure docuimus, quos Magistros & auctores ex veteribus hereticis sequamini.

^q In vera successione vtræque requiruntur, & doctrina & Cathedra, vt & doctrina Cathedræ, & Cathedra doctrinæ respondeat, ac testimoniū det, iuxta illud: Super Cathedram

Moyfi, sederunt scribæ & Pharisei, Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, seruate & facite, secundum autem opera eorum nolite facere.

Adferenda autem & illa Tertest:

test: ^a sed in doctrina: *Tertull. ex eodem libro huc* quod & ex Hieronymo, & *spectantia verba fuerunt, quæ* aliis scriptoribus Ecclesia- *utraq; hæc, quæ dixi, coniun-* sticis discere poterat Polo- *gunt.* Ergo non ad scripturas, nus, si non opinionibus *inquit ille,* prouocandum, nec Pontificiis de loco fasci- in his constituendum certamen, natus esset.

² *Blasphemia hæc est, in* throno ac Cathedra CHRI- *STI canes collocare. Sed ni-* hil alienum ab ingenio.

quos, & quando, & quibus sit tradita disciplina; qua fiunt Christiani. Vbi enim apparuerit esse veritatem disciplinæ, & fidei Christianæ; illic erit veritas scripturarum, & expositionum, & omnium traditionum Christianorum. *Et paulò post.* Ita ex ipso ordine manifestatur id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum: id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immisum, ea sententia manebit aduersus posteriores quasque hærefes, quibus nulla constantia & conscientia concedit, ad defendendam sibi veritatem. Cæterum, si quæ etiam audent interserere se ætati Apostolicæ; vt ideo videantur ab Apostolis traditæ, quia sub Apostolis fuerunt, possumus dicere. Edant ergo origines Ecclesiarum suarum: euoluant ordinem Episcoporum suorum; ita per successiones ab initio percurrentem; vt primus ille Episcopus, aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseverauerit, habuerit auctorem, & antecessorem. hoc enim modo Ecclesiæ Catholicæ census suos deferunt: sicut Smyrneorum Ecclesia habens Polycarpum ab Ioanne conlocatum refert: sicut Romanorum Clementem, à Petro ordinatum. Proinde utique & cæteræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant. *Hactenus Tertullianus.*

De vestri igitur similibus hæresibus, quæ tanquam simiæ quædam doctrinam Catholicam imitabantur, doctrinæ autem veritate carebant, successioneq; quam plurimum in Ecclesia DEI valere videbant, veluti alienis plumis se commendare volebant; non de orthodoxa Ecclesia, ea quæ adfertis, dixit Tertullianus. Verùm hac de re aliàs copiosius diximus.

*Lib. 2. de
discrim.
Eccles. ca. 4.*

Quod vt videat, vnico hoc iam contenti erimus,

F

quod

quod Tertullianus, inter primos scriptores Ecclesiasticos docet, veram Apostolorum successionem in doctrinæ cognatione consistere. Confringant, inquit, tale quid (de successione personarum) hæretici. Quid enim illis post blasphemiam illicitum? sed etsi confinxerunt, nihil promouebunt. Ipsa enim doctrina eorum, cum Apostolica comparata, ex diuersitate & contrarietate sua pronuntiabit, non esse Apostoli alicuius auctoris, neque Apostolici. Et post pauca: Ad hanc itaque formam prouocabuntur ab illis Ecclesijs, quæ licet nullum ex Apostolis vel Apostolicis auctorem suum proferunt, vt multò posteriores: quæ denique quotidie instituuntur: tamen in eadem fide conspirantes, non minùs Apostolicæ deputantur, pro consanguinitate doctrinæ.

Ακῆφαλας porrò nos quòd blaterò ^b calumniatur, hoc est, absque capite, quòd non agnoscamus Antichristum Pontificem Romanum ^c bestiam istam, & meretricem Babyloniam, pro nostro & Ecclesiæ capite: sceleratè id facit, imò non absque horrenda blasphemia in CHRISTVM, quem DEVS pater dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corp⁹ ipsius. CHRISTVM, inquit, Apostolus, DEVS

^b *Ludunt copia maledictorum. Non descendo in certamen, ex quo deterior prodit victor victo.*

^c *Principi populi tui nõ maledices. Exod. 22. Antichristus ergo fuit Pe-Aktor. 23. trus, Linus, Clemens: Antichristus D. Syluester, Leo: Antichristus Gregorius Magnus, & ceteri innumeri Martyres, & Confessores, qui huic sedi præfuerunt. Quid? si item de vobis & Apocalypsi vsurpetur illud; an non longè verius dictum erit? Et aperuit bestia os suum in blasphemias ad Apocal. 13. Pate,*

Pater dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.

Quarimus ex te, Socoloui, corporis, quod CHRISTVM caput habet, membra, mutilanè sint? quòd si mutila sunt, ^d caput, quod est CHRISTVS, aut mortuum est, aut languidum, aut non viuificans membra. Quod quàm impiè à te dicatur, nemo est, qui non videat. Ne verò dicas, triumphantis Ecclesiæ CHRISTVM caput esse, Pontificem verò Romanum, militantis: vel hunc visibile caput, & sic vicarium CHRISTI: auelles tunè caput à ^e membris?

nem acquirunt. *Regit ille ima per media, vt in natura, ita & in Ecclesia. idem ille semper est: eandem viam & rationem in omnibus sequitur: pœnitentia nulla ducitur vnquam.*

^c *Tenetis me. De vicario & sensibili capite loquor: cui ex ore DEI (quoniam scripturam vbique queritis) dictum est: Pasce oues meas: pasce agnos meos. Nisi fortè agni & oues eius esse nolitis. qui enim pastorem, vt iam dixi, non recognoscit, ille Dominum domus, qui pastorem constituit, non recognoscat oportet. De quali capite dictum est: Ecce constitui te hodie super gentes & super Regna, vt euellas & destruas, & disperdas, & dissipas, & ædifices, & plantes. Neque verò inusitatum est hoc in scriptura, capitis nomen ho-*

DEVM, blasphemare nomen eius, & eos qui in cœlis habitant. *Quid si Augustanam vestram, mulierem illam, quæ propinat errores & dissidia omnibus gentibus, quis appellet?*

^d *Nequaquam mutila. Non Matth. 7. omnis tamen qui dicit mihi Domine, intrabit in Regnum cœlorum. Illi porrò caput illum habere non possunt, qui vicariam, ac subalternam potestatem eius negant. Qui enim vos, inquit ipse Dominus, audit, me audit: qui vos spernit, me spernit: qui vos accipit, me accipit. Et ad Samuelem: Non te spreuerunt, sed me. Ouis, quæ Pastori rebellis est, Domini sui ouis non est, quidquid vos dicatis. Et ille Regem non agnoscit, qui eius vicario parere non vult. Quæ enim à DEO sunt, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.*

Luc. 10.
Matth. 10.

Reg. 8.

Rom. 13

minibus tribui. Sic Sauli dixit Samuel. Caput in tribubus Israël factus es. Sic de se David inquit. Constitues me in caput gentium. Sic apud Oseam legimus: Ponent sibi met caput vnum. Sic apud Paulum. Vir caput est mulieris. Certè cum Paulus semel atque iterum dicat: Vir caput est mulieris; non ideo CHRISTVM esse caput mulieris negavit: verùm hoc dicere voluit, Christum caput mulieri constituisse virum, vt eam gubernaret, quam etiam gubernat Christus; sed per virum. Sic etiam cum dicitur, Pontifex est caput Ecclesiæ. non Christum excludimus, qui verè caput existens verè gubernat Ecclesiam: sed sicut mulieri virum, sic huic sponsæ suæ constituit Petrum, & eius successorem, cuius ministerio illam gubernaret, quando dixit, Pasce oues meas. Ipse caput, ipse gubernator est Ecclesiæ suæ: ipse Pastor & Episcopus animarum nostrarum. Sed interea Petrum elegit, Petriq; successorem, cuius in ea pascenda gubernandaq; ministerio viretur. Si igitur vicarium caput contemnitis; neque principale sequimini, cum ea sit natura rerum subalternatarum, vt sibi mutuo respondeant. nam hac ratione planè Sophistica, Regum atque Principum, legitimiq; Magistratus imperia simul effugietis. nam & isti capita populorum dicuntur, sub vno tamen generali capite Iesu Christo, nec tamen ideo hicipitia Regna dicuntur. Quòd si vicaria potestas nulla est, vimq; nullam habet; quomodo obsecro illius Liturgiæ, orationes, preces, benedictiones, excommunicationes, execrationes tantum valent; vt non modò viuos afficiant, sed etiam mortuos, in terraq; conditos, non sinant post multos annos consumi, eosdemq; ad vitam reuocent, aliosq; admirabiles effectus pariant? quod vos ipsi multis admiratione dignis exemplis Patriarcharum Constantinopolitanorum, Gennadij, Maximi, & aliorum, disertissimè & prolixè satis in secundo vestra Turcograciæ libro, orbi terrarum testatum reliquistis, ac ipsorummet Saracenorum sententijs

1. Reg. 15.

Psal. 17.

Ose. cap. 1.

1. Cor. 11.

Ephes. 5.

rentiis confirmastis. Nisi fortè ijs, quæ scribitis ipsimet, fidem non adhibetis.

Vicarius enim absentis est, *f* & mendacem facies

CHRISTVM dicentem:

Ecce ego vobiscum sum,

omnibus diebus, *g* &c.

aut Ecclesiam monstrum

biceps facies, *h* quam nos

non agnoscimus, conten-

ti vno capite, Christo, &

sic nequaquam ἀκέφαλοι,

quamdiu nobiscum Chri-

stus est. Vobis verò, quibus

hoc non sufficit caput à

DEO Patre datum, per

nos fanè licet, corpori ve-

stro caput iungere Asini-

num, quale monstrum in

Hyberi vicina Romæ, no-

stra est memoria repertū,

cui nomen indiderunt Pa-

pasellus. *

Pergamus ad tertiam æ-

ditionis causam Socolo-

uij. Demùm, inquit, vt,

quàm sit vtriusque Eccle-

six, Occidentalis, & Ori-

entalis, de istis rebus, quas

isti ex sua sede commoue-

runt, incredibilis consen-

sus, summa concordia, vt

f Neque hoc Axioma ex primo Posteriorum est.

g Et alio loco idem Christus

dixit: Pauperes semper habebitis

vobiscum, me autem non semper.

Et Paulus: Mortem Domini an-

nunciabitis donec veniat. Semper

ille nobiscum est in altaris

Sacramento: semper cura &

gubernatione: semper ope

& presenti auxilio: abs est ta-

men visibiliter. Vicarios autem

visibiles dedit quosdam Apostolos,

quosdam Euangelistas, quosdam

Pastores & Doctores, tanquam in-

strumenta; per quæ omnia opera-

tur, & hunc ipsum, quem vos nega-

tis, & quem vniuersa vetustas agno-

scit, Petrum, Petri que successores:

qui illud quod dixi in vniuer-

uerso cætu Apostolico, totiusq;

Ecclesix congregatione, de sei-

pso testatur; Viri fratres, inquit,

vos scitis, quoniam ab antiquis di-

ebus, DEVS in nobis elegit, per os

meum audire gentes verbum Eu-

angelij, & credere.

h Sed & ipse est Pater om-

nium nostrum, prohibetq;

patrem in terra vocare: Paulus tamē nihilominus patrem

se appellat. Et ipse est Pastor, quem resuscitauit DEVS, &

Matth. 16.

Ioan. 12.

1. Cor. 11.

1. Cor. 12.

Ephes. 4.

Act. 15.

Matth. 22.

Hebr. 13.

*
Exhila-
rata mi-
seria.

vt non eadem dicamus tantum omnes, sed iisdem penè verbis, etiam omnibus clarum fiat.

Vtique, mi homo, incredibilis inter vos est consensus. Verum hoc dicis, quia nemo hominum hoc credit, cum eius contrarium constet, & res loquatur ipsa. Quod, vt manifestum fiat omnibus, exemplis quibusdam ob oculos positus, planum faciemus. Et si autem, quod ad confessionem auricularem, quam vocant, attinet, omniumque peccatorum enumerationem, bellè iam conueniat inter Græcos & Latinos; eo ipso tamen hodierna Orientalis Ecclesia, à seipsa, & suisque maioribus dissidet: à quibus illa propter stupratam cernuntur. Talis est sinceritas vestra. Triginta quidem tria precipua capita religionis vestrae, nullo Catholicorum labore, à Patriarcha damnata esse, vestri met scriptum reliquerunt. Quod mirum est, vos non vidisse, nec apud vestros legisse.

^k Quasi vero vnius urbis, pro tempore, factum & decretum, imò vnius Episcopi Nectarij, quod tamen multas inquamdam

tamen ipse dedit alios pastores. & ipse Magister & Doctor summus ac primus: alios tamen dedit Magistros & Doctores. sed vos distinguitis nihil, vel distinguere non vultis: ideo erratis, & alios in errorem inducitis. Quamuis autem, vt inquit Magnus Leo, Petro principaliter dicat, Pasce oues meas: ab ipso tamen Domino ipsa regitur cura Pastorum, & venientes ad Petram, tam latè, tamque irriquis pascuis alit.

ⁱ Quid de iustificatione? quid de libero arbitrio? in quibus summa controuersia vestrae consistit. quid de numero Sacramentorum? quid de sacris ceremoniis, totoque plane externo cultu? quid de obedientia ad maiores? quid de aliis multis? hæc vos tacetis. Nimirum minora hæc sunt, aut non

In resp.
Deputar.
primi nominis protestantium ad literas Regis. Nauar.

Matth. 23.
1. Tim. 2.

quandam nobilissimam matronam in confessione, à Diacono est abrogata. Et in iure Canonico glossa: ¹ Ergò necessaria est confessio in mortalibus apud nos, apud Græcos non: quia non emanauit apud illos talis traditio.

verò in rebus fidei talium glossarum vlla vnquam fuerit in Ecclesia auctoritas, cum multa alia habeant erronea, à quibus nunc expurgantur, aut iam expurgata sunt.

Sed vt vanitas Sycophantæ istius impudentissimi appareat, incredibile dictu est, quanta sit inter Orientales & Occidentales dissensio. quod vel ex ipsomet responso Patriarchico ad nos dato, perspicuum est. Quod vt omnibus innotescat, verba Responsi Patriarchici ex translatione SOCOLOVII, huc transcribere visum ^m est, quæ hæc sunt: Anplius autem ad eos, quos dicitis (in Confessione Augustana) abusus, respondentes, dicimus: primum, vtriusque speciei participes esse oportere omnes dicitis: & rectè quidē. Nam nos hoc idem tremendis his mysterijs participantes, facimus illi, inquam, qui his digni

terpretationes suscipere vos ipsi non ignoratis, totum Orientem, atque adeò vniuersum mundum obligare potuisset.

¹ *Quid igitur Basilius? quid Nazianzenus? quid Dionysius Creopagita? & cæteri innumeri sancti docent Patres? Legistisne obsecro vel non? Glossas allegant, homines nempe Canonum studiosiss.* Quasi

^m *Non pudet vos hæc talia contra me proferre, homines doctos? quasi verò non ego annotauerim ipse, in quibus inter nos & Græcos conuenit, & in quibus non; præcipuè autem hæc duo capita, in quibus exaggerandis vobis adeò disertis videmini. & tamen alios mendaces vocare non erubescitis. Sed & annotatio-*

sumus

sumus: præter id, quòd nò
 azymo, sed in fermentato
 pane, panis speciem acci-
 pimus. Secundum est,
 quod dicitis: Melius esse
 nubere, quam vri, iuxta il-
 lud Pauli: Vnius vxoris vi-
 rum, & reliqua, quæ Pau-
 lus in hoc genere præcipit:
 Proinde & nos illis Sacer-
 dotibus, qui in virginita-
 te persistere non possunt,
 prius quàm tamen conse-
 crentur, & Sacerdotes fi-
 ant, vxores accipiendi po-
 testatem damus. **D E V S** enim Matrimonium sanxit. Il-
 lud idem non ignoramus, turpitudinis germina mul-
 ta suscipi inter eos, qui Sacerdotes, vxores accipere,
 prohibent.

Quid, **S O C O L O V I!** incredibilis nè est inter vos
 Romanenses, in his, & Orientales, consensus? concor-
 dia summa? Eadem nè vos quoque dicitis, & quidem
 iisdem penè verbis? Quid tibi in mentem venit, bone
 vir, hæc cum scriberes? An illorum es oblitus, quæ
 Patriarcha, te interprete, scripsit? Vbi os tuum illud
 impudens? vbi frons? Quis enim hominum est omni-
 um tam ignarus rerum, imò vecors adeò, aut demens,
 qui ignoret, quid Romana Ecclesia de Eucharistiæ in-
 stitutione à **C H R I S T O** facta, sentiat & faciat?
 Hanc enim, vt hominis fortè inter pocula ebrij, aut
 stolidi rejciunt, pro suo libitu mutant, iacertunt, ex-
 OMNES,

OMNES, ^a facientes, non ^a De hoc ipso (OMNES) scri-
omnes, Ecclesię altera par- pserūt contra vos ferē omnes,
te ablata, & sic mutilato sed & ex vestris quidā, si modō
Sacramento, Testamen- aliquem locum rationi dare-
tum Saluatoris nostri IESU tis. Datum est tunc omnibus,
CHRISTI violant scele- & tunc omnes biberunt. sed
leratē. Homines pios & tadet acta agere. Bibitis ta-
innocentes Testamentum men & vos omnes, quo autem
CHRISTI obseruantes profectu, DEVS iudicet. Sa-
persequuntur, exurunt, cramentum enim hoc vnitatis
frangulant, submergunt, est: quę inter vos, vt video,
&c. hac sola de causa, nullā inuenitur. Vel hoc loco
quōd Testamentum Me- tamen aliquid in gratiam ve-
diatoris sanctē obseruare stram dissimularunt Gręci:
cupiant. Interim verō ne- illud inquam, quōd & illi suos
gant, CHRISTVM pro infirmos vna sola reficiunt
Laicis integrum instituif specie; aliterq; Clerum, aliter
se, sed tantū Sacerdoti- populum, in Templo commu-
bus in Missa offerendum: nionem sacram apud eos acci-
cūm Apostolus sub vtra- pere. quod & hoc loco ipsi in-
que specie, vt vulgō lo- nuunt, cum dicunt; Qui ido-
quuntur, se à Domino ac- nei & digni ad percipiendam
cepissē; quemadmodum vtramque speciem sumus.
tradiderit Ecclesiis Corin-
thiorum, non solis Ministris, testetur. Gręci rectē nos
facere, cū vtriusque speciei participes esse oportere
omnes dicimus; se quoque idem facere affirmant. Vbi
hic incredibilis vester consensus? vbi concordia sum-
ma? vbi eadem penē verba?

Pręterea, itemnē de Sacerdotum coniugio senti-
tis, quod Orientales? qui Sacerdotibus, (vt verba ipso-
rum habent) qui in virginitate persistere non possunt;

prius quàm consecrentur, Sacerdotes fiant, vxores accipiendi potestatem faciunt, çoniugesque & maritos Sacerdotes consecrant.

Vos, ô sceleratissimi, contrarium planè facitis.

^b maritos etiam aliàs ad Sacerdotium idoneos, tamen, nisi diuortio ab vxoribus prius facto, ad ordines non admittitis:

idem Petrum & Andream, & alios Apostolos fecisse legitimus: qui quamuis vxores suas secum duxisse leguntur; illis tamen non ampliùs vsos esse, iuxta consilium Domini, testatur grauissimus author Hieronymus: Si quis venit ad me, inquit Dominus, & non odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & filias, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam; non potest meus esse discipulus. Et vestri isti beati Græci, quod ego aliquando, dum in Russia essem, ipse vidi, sine omni mutuo consensu, vxores in Monasteria coniiciunt, atque ipsi etiam nonnunquam coniiciuntur.

* *Falsum est.* Vt verò postea coniugibus, diuortio facto, pro concubinis abutantur, * conceditis. Sacerdotum

^c verò Coniugium, tanquam impurum vitæ genus, damnatis: longèque præferendum Sacerdotem scortantem, * propriam habenti coniugem, asseritis. Hicne consensus

^b *Tenete manus obsecro. Nouum scilicet est, ex vtriusque partis consensu inter coniuges castitatem seruari. Quamquam apud vos nouum, homines carni & cupiditatibus deditos. Fecit hoc prima ipsa mater DE I.*

^c *Sacrilega certè connubia, quæ post irritam primam fidem coniunguntur, vt Paulus definit, nemo vnquam bonus laudauit, neque nostri, neque Græci ipsi. quorum, vos homines sincerrimos, verba (quæ proxime in illorum scripto sequabantur, summamq; causæ continebant) non apposuisse valde miror, an fortasse est?*

est? hæc concordia sum-
ma inter Orientales & Oc-
cidentales? cùm tantum
inter vos sit discrimen,
quantum inter nigrum &
album, verum & falsum,
sacrū & prophanū. Quid-
ni exclamet hîc Melicerta,
perisse frontem de rebus?
Nihil hîc verbis opus est,
Socoloui vanissime. res
loquitur ipsa. ^d

* *Falsum est. tamen nu-
ptias, quæ non sunt veræ nu-
ptiæ, nuptias credere, stultum
est.*

rùm vos videre, nihil vultis: & si videtis, inculcatis tamen,
vt stultæ plebeculæ imponatis.

^d Nihil opus fuit, grauisissimi Germani, tanto vestro conatu
in re superflua. sumpissetis potius id, quod & propius fuit ex
Præfatione nostra (quam tantopere accusatis, & totam causam
vestram continet) nempe illud, vnde amplius conuiciari desina-
ris hæc Latina esse, ab illo vel hoc Romano Pontifice profecta,
cùm hæc eadem ab his, qui Romanis vniuersisq; Latinis, in sito
quodam odio, infensissimi sunt, non minore studio atq; conten-
tione colantur atq; defendantur. Agnoscimus igitur, sine vestro
clamore, nobis infensos esse.

Nec nouum hoc est,
sed valdè vet^o vtriusq; Ec-
clesiæ diuortium, ^e sicut
in iure Canonico habe-

vobis præripuissent omnem
hanc declamandi occasionem?
hæc autem sunt: Qui verò casti-
tatem vouit, castitatem seruet; tali,
post votum factum, marito esse nō
permittimus. Nemo enim, qui, ma-
nu sua aratro imposita, se retro ver-
tit, idoneus est ad Regnum cœleste.
Quod si infirmitate humana lapsus
sit, castigamus eum, pœnitendo,
confitendo, certas frictions sube-
undo, & à malis abstinendo, donec
ablutus sit. tunc misericordia DEI
non reprobabit ipsum. Neque
igitur illi nostrum castū Sa-
cerdotium, vt videtis; neq; nos
illorum damnamus matrimo-
nium: quòd prima fides non
anteceffit, sed vnusquisque suæ
Ecclesiæ morem sequitur. Ve-

^e Quasi verò hoc non illud
sit, quod omnes boni serìò tri-
umphant, vos ab illis, qui à no-
bis sunt alienissimi, reiectos ac

tur, ex Concilio vniuersali VI. quod hinc Pontificij f Socolouij vanitas omnibus fiat manifesta. Verba hæc sunt : Quoniã in Romani ordine Canonis esse cognouimus traditum, eos, qui ordinati sunt Diaconi, vel Presbyteri, confiteri, quòd non suis iam copulentur vxoribus : Antiquum sequentes Canonem Apostolicæ diligentia, & constitutiones sacrorum virorum: legales nuptias, amodò valere volumus, nullo modo cum vxoribus suis eorum conubia soluentes, aut priuantes eos familiaritate ad inuicem, in tempore opportuno. Quicumque ergò diligens inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione, aut diaconali, aut Sacerdotali, hi nullo modo prohibentur, ad talem ascendere gradū, pro vxoris suæ habitatiōe. Nec etiam tempore ordinatiōnis suæ profiteri cogantur,

ac refutatos esse, ne putetis eos amicitia nostra, ac gratia aliquid dedisse. hoc ego egi, hoc spectavi, hunc omnem conatum meum contuli, vt inimici sint iudices.

† Vestra, inquã. nam & hic Canon, quem sextæ vniuersalis Synodi esse dicitis, eius Synodi non est, vt potest, cuius Canones nulli extent : sed alterius cuiusdam, quæ post quatuor vel quinque annos, à sexta Synodo celebrata fuit; de qua varia sunt Doctorum opiniones, & in quam multos irrepsisse errores testantur. Itaq; per iocum à Græcis περιέκτιν quinta dicebatur : quod neque quinta, neque sexta esset. Hæc autem ita esse, vt diximus, non aliundè melius cognosci potest, quàm ex illorum ipsorum Canonum verbis. Sic enim habet: Quoniam autem sanctæ & vniuersales Synodi, quinta & sexta, de mysterio DEI plenissimè disputantes Canones non fecerunt; propterea nos conuenientes ad hanc imperialem urbem, sacros Canones conscripsimus. oportebat enim, vt Synodus, vniuersales Canones Ecclesiasticos promulgaret. Hæc Synodus, Vos interim non necessatur,

tur, quòd abstinere debe-
ant à legalis vxoris famili-
aritate. Item, oportet eos,
qui altari ministrant, in
tempore oblationis San-
ctorum, continentés esse
in omnibus, vt à DEO pos-
sint consequi, quæ suppli-
citer postulant. Si quis igitur
præsumpserit, contra
Apostolicos Canones, ali-
quos Presbyterorū & Dia-
conorum priuare à conta-
ctu & communionē lega-
lis vxoris suæ, deponatur. g

*sariis testimoniis illud proba-
tis, quod nemo negauit vnquā.*

*Respondissetis potius ad
locos Epiphaniij & Hierony-
mi, duorum vetustissimorum
Patrum, quos nos in ea re au-
ctores in Annotationibus no-
stris laudauimus. Quid illud*

1. Tim. 5.

*Pauli? Vidua irritam faciens pri-
mam fidem, damnationem habet.
Annon eodem modo Sacer-
dos, aut Monachus, irritam
faciens primam fidem, damna-
tionem sibi acquirit? Hæc ve-
rasunt, hæc immediatè ex sa-
cra scriptura petita. Et qui*

vos tales sequimini duces & Magistros.

Similiter & Presbyter ac Diaconus, qui Religionis
causa vxorē suam expellet, excōmunicetur. Si verò in
hoc permanferit, deponatur. Hacten^o verba Canonis.

Vbi Gratianus addit: hoc autem ex loco intelligen-
dum est. Orientalis enim Ecclesia (cui sexta Synodus
viuendi Regulam præscripsit) votum castitatis in mi-
nistris alterius non suscepit. Vnde Stephanus Papa ait:
Aliter se Orientalium traditio habet Ecclesiarum, ali-
ter huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Nam earum Sacer-
dotes, Diaconi, aut Subdiaconi in matrimonio copu-
lantur. Istius autem Ecclesiæ, vel Occidentalium, nul-
lus Sacerdotum, à Subdiacono, vsque ad Episcopum
habet coniugium sortiendi licentiā. *

* *Ne à principio quidem, vt dixi, opus fuit.*

Sed quid argumentis multis opus est, quibus diuor-

tium Græcæ & Latinæ Ecclesiæ probemus ? Cur hoc vnicum maximi momenti sufficiat, quòd Patriarcha Constantinopolitanus, quotannis, Dominica Inuocauit, Romanum Pontificem, cum tota sua Ecclesia, solenni ritu, tanquam Schismaticum, inter alios Hæreticos excommunicat. ^b

Tàm bellè itaque conuenit Græcis atque Latinis. Hic incredibilis ille est, Socoloui audin', consensus: hæc concordia summa inter Orientalem & Occidentalem, quam tantoperè Polonus prædicat, hacque de causa Patriarchæ censuram euulgandam sibi esse existimauit, vt consensus ille declaratur. Sed turdus ipse sibi malum, ⁱ

mamentario vestro, Ecclesiasticis viris sed & ipsismet vestris protulistis. quod ipsi paulò post melius experiemini.

Quibus Socolouij calumniis, ^k vanitatibus ac mendaciis refutatis: nos, vt, quàm candidè totam hanc egerimus causam, quàm nihil dissimulare cupiamus, aut tegere; quàmque nos Confessio-
nis nostræ non pudeat, vel

^h *Et eam ob causam, SANCTISSIMI & BEATISSIMI, sed & OECUMENICI, contra omnè veterem morem, contraq; vestrum ipsum sensum, nomen ad eum detulistis. Et eam ob causam, omnia vos ab illo obtenturos sperastis, in quo tamen multum decepti estis.*

ⁱ *Vos ipsi, cum ad Patriarcham hæc ne quidquam scriberetis. Aut cum hæc tam nientia arma contra vos, ex ar-*

^k *Vestris potiùs ineptiis delectis, impotenti & maledico animo prodito. qui hominem, quem ne de facie quidem noueratis, & de quo nihil vnquam sinistri audistis, nec, DEI gratia, audituri vnquam estis, cõuictis & maledictis incessere non estis veriti. Nam mea
pige-*

pigeat (vt alias plures iam taceamus causas) scripta contraria omnia hinc inde missa, quorum sex sunt numero (licet postremū, num Patriarcha Constantinopolitanus acceperit, ignoremus) hoc volumine adenda censuimus: vt æquus Lector videat, nos nequaquam, sicut Polonus mentitur, Græcos cōstituisse communis causæ iudices, neque studiosè ab illis recipi petierimus; sed hoc egisse studiosè, quod bonos, cordatos, & pios decet viros, vt ad agnitionem sincerae doctrinae Religionis eos perduceremus.

Præfationis veritas stat, stabitq; semper. quam dum maledictis vestris opprimere vultis, magnificè illustrâstis. Vobis autem apud eos, qui me nōrunt, nostraq; legunt, æternam comparâstis infamiam, ac quo dolore hoc nostrum scriptum acceperitis, tanquam Chyroglyphum quoddam orbi reliquistis sempiternum. Nam ea, quæ in me dixistis, vobis facillè condono. Beati enim sumus, cum nobis maledixerint homines, propter zelum & veritatem. Quin potius magnas vobis ago & habeo gratias, quòd fidem meam, hac aditione vestra, apud multos liberâstis (plurimi enim ex vestris, hæc vos scripsisse negabant; multi me id totum confinxisse, vt so-

lent, calumniabantur) tūm quòd correctius exemplar mihi præbuiſtis, ex quo in posterum nostra emendatiùs publicè legi poterunt. Modò vos aliquando, ad amabilem concordiam cum Ecclesia DEI redeatis, ac ne propter dissensiones & scissuras vestras, malè nomen Domini in gentibus audiat, operam detis. Quod ita facillè fiet, si primùm non vos solos homines esse, aut solos sapere putaueritis: si de aliis omnibus, meliùs quàm de vobis ipsis (quod Christianæ modestiæ est) statueritis: si non tantùm ipsi dare, sed & ab aliis fidei & religionis leges accipere didiceritis. nam hæc Tyrannis est, quam ne vestri quidem

iam in vobis perferre possunt, & quam vos Ecclesia DEI toties falsò obiicitis, à qua tamen non abstinetis ipsi. Ecclesia quidem orbis terrarum veterem possessionem tuetur. vos decem viri quidam, sub specie Augustana, tanquam Syrenis cuiusdam formosæ, vestram licentiam propagare vultis. Quam eandem in Graciam, atque adeò vniuersum Orientem mittendam vobis esse putastis, vt specie sua hominibus illis imponat, eosq; ex portu veritatis eductos, in casses vestras impellat. Sed quassati estis à cautis hominibus turpiter cum ea foras. Quæ si prolem etiam suam, atque pedisseguas secum accepisset, Sacramentariam, inquam, Arianam, Ebioniticam labem; tum profectò in profundum pelagus vnà cum illa proiecta fuisset. Et latere hæc talia vestra consilia putatis, quæ omnes vident? facit copia rei, & breuitas dictionis, quam mihi proposui, vt mei obliuiscar, filumq; incidam. redeo ad lineam. fiet, inquam, vt ad amabilem concordiam cum Ecclesia DEI redeatis, & contentionis studium deponatis, si Hierarchicum ordinem, à politico distinxeritis: si cæteros quoque aliarum gentium homines ea videre, quæ vos videtis, aut etiam plura, & melius vobis persuaseritis: & si non ignoretis alios æquè homines conscientie rationem habere, futuræq; gloriæ retributionem expectare: deinde, si illud apud vos statueritis, (quod D. Augustinus docet) Omnia quidem quæ nouit Donatus, nosse Ecclesiam, non tamen omnia, quæ nouit Ecclesia, nosse Donatum: & si neque sacram scripturam à sanctis Patribus, neque sanctos Patres à scriptura seiunxeritis, sed vtraque hæc, tanquam pulcherrimè contextam coronam, coniunxeritis, omnia εὐαγγελικῶς simul καὶ πατρικῶς (vt docet post D. Basilium Damascenus) interpretantes: demum si parentem cælestem non ita parcum esse iudicaueritis, vt solis Tubingensibus luceat (æquus ille est omnibus, qui solem suum facit oriri super iustos & iniustos, & ita oriri, vt quamuis alie nationes minus & maius illo participare videantur, omnes tamen

ex a quo; & si alio & alio tempore, illo gaudent & fruuntur) ultimum, si CHRISTVM IESVM, eiusq; preciosissimã mortem, non vobis solis vsurpare volueritis, qui cum Saluator communis sit omnium, nullum vult perire, sed omnes cupit ad agnitionem veritatis peruenire, cui soli sit laus & gloria in Ecclesia. Dominus DEVS det vobis pacem & meliorem mentem: & det vobis cor carneum, vt ne sitis inflati amplius sensu carnis vestrae, nec iuxta capitis vestri visiones scripturas interpretari velitis, sed Ecclesiae potius Catholicae (cui promissus & missus est Spiritus sanctus, quam columnam & firmamentum veritatis vocat Apostolus) sensum & consensum sequamini: sacrilega verò separationis consilia, haud aliter atque presentissimum venenum, fugiat. Amen.

Quo consilio etiam Calendis Octobris, Anni 77. Compendium Theologiae Iacobi Heerbrandi Doctoris, à M. Martino Crusio in Graecam linguam conuersum, ad Patriarcham missum, &, vt caeteris quoque Episcopis communicaret, est rogatus. Vbi additum est in Epistola ab eisdem ad ipsum data: Nemini libellum istum continere damnationem, nisi eius, qui CHRISTO repugnet, seque supra sacras literas, CHRISTVM & veritatem collocet, planeque absolutam sibi potestatem in Ecclesia CHRISTI vendicet. Quid? Num hinc quoque, SOCOLOVI, ad Graecos confugimus, ab eisque nos in comunione recipi studiosè petijmus? Num iudices ipsos comunis cause constituimus? *Speciosius ista hoc modo dicuntur, quàm alio. vos tamen videritis, quo animo à vobis aliquid factum fuerit; quanquam aliud, vt dixi, Patriarcha significare videtur. Sed & vos ipsi, si cõfiteri velletis. qua in re, vel ad proximè positas duas Epistolas vestras prouoco. Verùm ultimã sententiam & finem totius cause audiamus omnes.*

FEREMIAS MISERI-
CORDIA DEI ARCHIEPISCO-
pus Constantinopolis nouæ Romæ, & Oe-
cumenicus Patriarcha.

VANDO QUIDEM PRÆTEREA
inuocationem Sanctorum vanam exi-
stimatis; & imagines eorum, veneran-
dasque reliquias, & adorationem reij-
citis, item mutuã alterius ad alterum
confessionem; præterea Monasticam
vitam, Angelis æqualem: ideò nos ad hæc responde-
mus. Diuina dicta, quæ de his extant, non interpretata
expositaque esse à similibus vestri Theologis: neque di-
uinum Chrysofomum, aut alium quenquam beato-
rum illorum, & reuera Theologorum, vnquam instar
torrentis abstractũ fuisse. Ipse verò, & ipsius similes di-
uini viri, Spiritu S. pleni, miraculis à se editis stupendis
in vita & morte clari, sic interpretati sunt, quemad-
modum habemus: ceteriq; , traditiones tales cùm appro-
bâssent, vt necessarias & pias, continua successione per
manus veluti tradentes, ad nos vsq; propagârunt. qua-
rum aliquas vetus etiam Roma obseruat, & nobiscum
amplectitur. Vnde igitur vos rectiùs & meliùs vetete
nouaq; Roma sapiuistis: vt, verorum Theologorum
scriptis relictis, vestra ista meliora potioraque ducere-
tis. Ex Hebræo fonte. At contemptio sanctarum ima-
ginum in hac vrbe, & diuinarum reliquiarũ ab Hebrais
initium habuit, sicut Historiæ testantur. Et schismata,

Conclusio
terrij re-
sponsi Pa-
triarchæ.

quæ

quæ apud vos sunt (quæ multa varijque generis sunt)
 Lutheranorum Hebræi aliqui , vt fama fert, pietatis si-
 mulatione, introduxerunt, ac disseminauerunt. Nunc
 etiam, sicut oculis cernitur, proficiunt in peius, & quo-
 tidie crescunt. Cum quibus equidem nos prorsus non
 communicantes quicquam , Ecclesiæ nostræ Mysteria,
 immota seruamus : manentes in ijs, quæ dicta sunt à
 successoribus præconum DEI Apostolorum: eorumq;
 interpretationes, quouis auro & gemma pretiosiores
 ducimus. Inuocamus autem Sanctos omnes, non qui-
 dem, vt cōseruatores & redemptores (absit, vnus enim
 est cōseruator & redemptor, CHRISTVS) pro media-
 toribus eos obijcimus : inuocamus, inquam nos, qui
 peccatores & in malis sumus, illos, qui pulchrè & di-
 uinè confecerunt vitæ curriculum, & ad DEVM emi-
 grauerunt, pro nobisq; intercedere largè possunt. Nec
 frustra hoc facimus : sed scopum continenter attingi-
 mus. Dum enim sacras ipsorum imagines adoramus,
 & reliquias salutamus: quæ innumeras sanationes, ceu
 ebuliendo, effundunt identidem illis, qui fide acce-
 dunt: fructum vtilitatemque haud vulgarem percipi-
 mus ab ipsis: atq; tū animo, tum corpore, illustramur.
 Confitemur item peccata nostra inuicem, secundum
 sacram scripturam : nec non Angelorum similem so-
 litariam amplexamur vitam: ijsq;, qui hoc iugum sub-
 ire volunt, nequaquam retrocedere mandamus : mo-
 dō velint apti ad Regnum cœlorum esse.

Rogamus itaque vos, ne posthac labores nobis ex-
 hibeat, neque de ijsdem scribatis, & Scripta mittatis.
 Nam Theologos, qui Ecclesiæ lumina fuerunt, aliàs
 aliter tractatis; & verbis quidem honoratis eos, extolli-
 tisque, factis verò reijcitis; armaque nostra, inutilia no-
 bis

bis efficere vultis: excutere scilicet de manibus nostris
verba illorum sancta & diuina, quibus nos ad scriben-
dum, & contradicendum vobis, vti potuiffemus.

Quamobrem quantum ad vos attinet, liberâstis nos
curis. Vestram ergò viam euntes ne amplius de Dog-
matibus, sed amicitia tantùm causa, si volueritis, scri-
bite.

*Ex actis & scriptis Theologorum VVirtembergensium de
Augustana Confessione Græcè & Latine
ab ijsdem editis.*

F I N I S.

XVI, 89

XVI, 89

